

T.C.  
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ  
İŞLETME ANABİLİM DALI  
İŞLETME BİLİM DALI

**VERGİ GÜVENLİK MÜESSESİ OLARAK  
5520 SAYILI KURUMLAR VERGİSİ KANUNU'NDA  
ÖRTÜLÜ SERMAYE**

Yüksek Lisans Tezi  
DENİZ COŞKUN

Gaziantep, 2015

T.C.  
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ  
İŞLETME ANABİLİM DALI  
İŞLETME BİLİM DALI  
VERGİ GÜVENLİK MÜESSESİ OLARAK  
5520 SAYILI KURUMLAR VERGİSİ KANUNU'NDA  
ÖRTÜLÜ SERMAYE

Yüksek Lisans Tezi

Deniz COŞKUN  
Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ender GÜLER

Gaziantep, 2015



T.C.  
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ  
YÜKSEKLİSANS TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

Öğrencinin

Adı-soyadı

DENİZ COŞKUN

Numarası

112202537

Anabilim/ Bilim Dalı  
(Fakültesi)

İŞLETME / İŞLETME

Sınavın

Tarihi

21.01.2015

Süresi

45 Dakika

Yeri

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

Karar

Oybirliği

X

Oyçokluğu

Kabul

X

Düzeltilme

Red

Hasan Kalyoncu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği hükümleri uyarınca  
Yapılan Tez Savunma Sınavı Jürimiz tarafından gerçekleştirilmiş ve adayın durumu bu tutanakla tespit edilmiştir.

21.01.2015

Jüri Başkanı  
Öğretim Üyesi

Yrd. Doç. Dr. Fırat Günel

Üye

Öğretim Üyesi

Doç. Dr. Murat SETİNKAYA

Üye

Öğretim Üyesi

Yrd. Doç. Dr. Arif CANSEL

## ÖNSÖZ

Daha önce 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nda yer almış olan örtülü sermaye müessesesi, 21.06.2006 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan ve 01.01.2006 tarihinden itibaren yürürlüğe giren 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 12 nci maddesinde örtülü sermaye hükümleri, genel kabul görmüş vergilendirme ilkeleri, uluslararası gelişmeler ve objektif kriterler dikkate alınarak yeniden düzenlenmiştir.

Buna göre, örtülü sermaye uygulamasında borç/öz sermaye oranı, ortakla ilişkili kişi ve öz sermaye tanımlarına açıklık getirilerek objektif kıstaslar konulmuş, örtülü sermaye kapsamına girmeyecek borçlanmalar belirtilmiş ve örtülü sermaye uygulamasında düzeltme işlemlerine ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir.

Bu çalışmada Türk Vergi Sisteminde vergi güvenlik müesseseleri arasında önemli bir yeri olan örtülü sermaye müessesesini yürürlükteki 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu çerçevesinde çeşitli yönleri ile ele alarak, uygulamaya ilişkin örneklerle birlikte incelenmesi ve değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

**Anahtar Kelimeler:** Örtülü Sermaye, Vergi Güvenlik Müessesesi, Kanunen Kabul Edilmeyen Gider

## **ABSTRACT**

The subject of Concealed Capital which was formerly regulated in Corporate Tax Law No:5422 has been rearranged by taking the articles of Concealed Capital, genel accepted tax rules, international improvements and objective criteria into consideration in Corporate Tax Law No:5520 that was published on 21.06.2006 dated Official Journal and entered into force on 01.01.2006.

Thanks to this new regulation, objective criteria has been established by clarifying the ratio of debt/equity capital, the terms of equity capital and person related with shareholder, also the types of borrowing which can not be classified in the concept of Concealed Capital has been specified. Moreover, the prosedures and principles of the adjusting events at Concealed Capital implementation has been determined.

In this thesis, it is aimed to evaluate the subject of Concealed Capital which takes an important place among the tax guarentee programs in Turkish Tax System and to make case study analyse in implementation by examining in Corporate Tax Law No:5520 from various aspects.

**Key Words:** Thin Capitalisation, Tax Safeguards, Non-Deductible Expenses.

## İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
Önsöz.....	i
Abstract.....	ii
Kısaltmalar Listesi.....	vi
Tablo Listesi.....	vii
Giriş.....	1

### BİRİNCİ BÖLÜM 5520 SAYILI KURUMLAR VERGİSİ KANUNU'NDA YER ALAN VERGİ GÜVENLİK MÜESSESELERİ

1.1. VERGİ KAVRAMI.....	3
1.2. VERGİ GELİRLERİNİN DEVLET İÇİN ÖNEMİ.....	4
1.3. VERGİ GÜVENLİĞİ KAVRAMI.....	5
1.4. 5520 SAYILI KVK'DA YER ALAN VERGİ GÜVENLİK MÜESSESLERİNE İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMELER.....	5
1.4.1. Kontrol Edilen Yabancı Kurum Kazancı.....	5
1.4.2. Örtülü Sermaye.....	6
1.4.3. Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı.....	8
1.4.4. Vergi Cennetlerine Yapılan Ödemelerde Vergi Kesintisi.....	9

### İKİNCİ BÖLÜM VERGİ GÜVENLİK MÜESSESİ OLARAK 5520 SAYILI KURUMLAR VERGİSİ KANUNU'NDA ÖRTÜLÜ SERMAYE

2.1. ÖRTÜLÜ SERMAYE KAVRAMI VE ÖRTÜLÜ SERMAYE İLE İLGİLİ GENEL AÇIKLAMALAR .....	11
2.1.1. Örtülü Sermaye Kavramı .....	11
2.1.2. Örtülü Sermaye İle İlgili Genel Açıklamalar.....	12
2.1.3. KVK'da Yer Alan Örtülü Sermayeye İlişkin Yasal Düzenlemeler .....	13
2.1.3.1. 5442 Sayılı KVK'da Yer Alan Örtülü Sermayeye İlişkin Yasal Düzenlemeler	13
2.1.3.2. 5520 Sayılı KVK'da Yer Alan Örtülü Sermayeye İlişkin Yasal Düzenlemeler	14
2.1.3.3. Örtülü Sermaye Açısından 5520 Sayılı KVK'nın 5422 Sayılı KVK İle Karşılaştırılması.....	15
2.2. ÖRTÜLÜ SERMAYE'NİN UNSURLARI.....	17
2.2.1. Ortak ve Ortakla İlişkili Kişi.....	18
2.2.1.1. Borcun Doğrudan veya Dolaylı Olarak Temin Edilmesi .....	19
2.2.1.2. İMKB'de İşlem Gören Hisse Senetleri Nedeniyle Ortaklık İlişkisi.....	20
2.2.1.3. Borçlanmanın Grup Şirketlerinden Yapılması.....	21

2.2.1.3.1. Borçlanmanın İlişkili Kişi Sayılan Banka veya Benzeri Kredi Kurumlarından Yapılması.....	21
2.2.1.3.2. Borçlanmanın İlişkili Şirketlere Finansman Temin Eden Kredi Şirketlerinden Yapılması .....	22
2.2.1.4. Dar Mükellefiyeti Haiz Kurumlarda Örtülü Sermaye Uygulaması ve Ortakla İlişkili Kişinin Tespiti.....	23
2.2.2. Borcun Öz Sermayenin Üç Katını Aşması.....	24
2.2.2.1. Örtülü Sermaye Kıyaslamasında Dikkate Alınacak Öz Sermaye.....	26
2.2.2.2. Borç/Öz Sermaye Kıyaslamasında Toplama Yapılacak Mı?.....	27
2.2.2.3. Borç/Öz Sermaye Oranının Kıyaslama Zamanı ve Reddedilecek Gider Miktarı.....	28
2.2.2.4. Yabancı Para Cinsinden Borçlanmalarda Borç/Öz Sermaye Kıyaslamasında Dikkate Alınacak Kur .....	30
2.2.3. Borcun İşletmede Kullanılması Gerekliği.....	30
2.2.4. Borcun İşletmede Devamlı Kullanılması Şart mıdır?.....	31
<b>2.3. ÖRTÜLÜ SERMAYE SAYILMAYACAK BORÇLANMALAR.....</b>	<b>32</b>
2.3.1. Gayri Nakdi Teminatlar Karşılığında Üçüncü Kişilerden Yapılan Borçlanmalar....	32
2.3.2. Banka ve Finans Kurumlarından ya da Sermaye Piyasalarından Temin Edilerek Aynı Şartlarla Kısmen veya Tamamen Kullandırılan Borçlanmalar.....	33
2.3.3. Bankacılık Kanuna Göre Faaliyette Bulunan Bankalar Tarafından Yapılan Borçlanmalar .....	34
2.3.4. 3226 Sayılı Finansal Kiralama Kanunu Kapsamında Faaliyet Gösteren Finansal Kiralama Şirketleri, 90 Sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname Kapsamında Faaliyet Gösteren Finansman Ve Faktoring Şirketleri İle İpotek Finansman Kuruluşlarının Bu Faaliyetleriyle İlgili Olarak Ortak Veya Ortakla İlişkili Kişi Sayılan Bankalardan Yaptıkları Borçlanmalar.....	35
<b>2.4. ÖRTÜLÜ SERMAYE MAHİYETİNDEKİ BORÇLARA AİT KUR FARKLARININ DURUMU.....</b>	<b>35</b>
2.4.1. Örtülü Sermaye Uygulamasında Kur Farkı Giderlerinin Durumu.....	35
2.4.2. Örtülü Sermaye Uygulamasında Kur Farkı Gelirlerinin Durumu.....	36
<b>2.5. ÖRTÜLÜ SERMAYENİN TESPİTİ SONUCUNDA YAPILACAK İŞLEMLER VE KARŞI KURUM DÜZELTMESİ.....</b>	<b>37</b>
2.5.1. Karşı Kurum Düzeltmesine İlişkin Genel Açıklama.....	37
2.5.2. Kâr Dağıtım Stopajı.....	38
2.5.2.1. Borç Alan (Örtülü Sermaye Kullanan) Tam Mükellef Kurum Olması Durumunda Kâr Dağıtım Stopajı.....	39
2.5.2.1.1. Borç Veren Tam Mükellef Kurum Olması Durumunda Kâr Dağıtım Stopajı.....	39
2.5.2.1.2. Borç Veren Tam Mükellef Gerçek Kişi, Gelir veya Kurumlar Vergisi Mükellefi Olmayanlar Veya Bu Vergiden Muaf Olanlar Olması Durumunda Kâr Dağıtım Stopajı.....	40
2.5.2.1.3. Borç Veren Dar Mükellef Gerçek Kişi, Türkiye'de İşyeri veya Daimi Temsilcisi Olmayan Dar Mükellef Kurum Olması Durumunda Kâr Dağıtım Stopajı .....	40
2.5.2.1.4. Borç Veren Türkiye'de İşyeri veya Daimi Temsilcisi Bulunan Dar Mükellef Kurum Olması Durumunda Kâr Dağıtım Stopajı.....	41

2.5.2.2. Borç Alan (Örtülü Sermaye Kullanan) Dar Mükellef Kurum Olması Durumunda Kâr Dağıtım Stopajı.....	41
2.5.3. Örtülü Sermaye Uygulamasında Karşı Kurum Düzeltmesi.....	42
2.5.3.1. Borç Alan (Örtülü Sermaye Kullanan) Tam Mükellef Kurum Olması Durumunda Karşı Kurum Düzeltmesi.....	43
2.5.3.1.1. Borç Veren Tam Mükellef Kurum Olması Durumunda Karşı Kurum Düzeltmesi.....	43
2.5.3.1.2. Borç Veren Tam Mükellef Gerçek Kişi Olması Durumunda Karşı Kurum Düzeltmesi.....	44
2.5.3.1.3. Borç Veren Dar Mükellef Gerçek Kişi veya Türkiye'de İşyeri veya Daimi Temsilcisi Olmayan Dar Mükellef Kurum Olması Durumunda Karşı Kurum Düzeltmesi.....	44
2.5.3.1.4. Borç Veren Türkiye'de İşyeri veya Daimi Temsilcisi Bulunan Dar Mükellef Kurum Olması Durumunda Karşı Kurum Düzeltmesi.....	45
2.5.3.2. Borç Alan Dar Mükellef Kurum Olması Durumunda Karşı Kurum Düzeltmesi.....	45
2.5.3.3. Karşı Kurum Düzeltmesinin Yapılabilmesi İçin Örtülü Sermaye Kullanan Kurum Adına Tarh Edilen Vergilerin Kesinleşmiş ve Ödenmiş Olması Gerekmemektedir.....	45
2.5.3.3.1. Verginin İhtilafsız Olarak Kesinleşmesi ve Ödenmesi.....	46
2.5.3.3.2. Verginin İhtilaf Sonucunda Kesinleşmesi ve Ödenmesi.....	47
2.5.3.4. Tarh Edilen Verginin Kesinleşip Ödenmesi Beklenmeksizin Yapılacak Düzeltme İşlemleri Hazine Zararıyla Sonuçlanacaktır.....	47

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM ÖRTÜLÜ SERMAYEYE İLİŞKİN ÖZELLİK ARZ EDEN KONULAR VE ÖRTÜLÜ SERMAYE UYGULAMASINA İLİŞKİN ÖRNEK

<b>3.1. ÖRTÜLÜ SERMAYEYE İLİŞKİN ÖZELLİK ARZ EDEN KONULAR.....</b>	<b>49</b>
3.1.1. Vadeli Mal veya Hizmet Alımından Kaynaklanan Ticari Borçların Örtülü Sermaye Karşısındaki Durumu.....	49
3.1.2. Borç İlişkisindeki Değişikliğin Örtülü Sermaye Karşısındaki Durumu.....	51
3.1.3. Örtülü Sermaye ve Katma Değer Vergisi.....	52
3.1.4. Geçici Vergi Dönemlerinde Örtülü Sermaye.....	52
3.1.5. Örtülü Sermaye Faizinin Elde Eden Açısından Durumu.....	53
3.1.6. Örtülü Sermaye Faizini Ödeyen Açısından Durumu.....	53
<b>3.2. ÖRTÜLÜ SERMAYENİN HESAPLANMASINA İLİŞKİN ÖRNEK.....</b>	<b>53</b>
<b>DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....</b>	<b>60</b>
<b>KAYNAKÇA.....</b>	<b>63</b>



## KISALTMALAR

GVK	: Gelir Vergisi Kanunu
İMKB	: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
KDV	: Katma Değer Vergisi
KDVK	: Katma Değer Vergisi Kanunu
KVK	: Kurumlar Vergisi Kanunu
KKEG	: Kanunen Kabul Edilmeyen Gider
VUK	: Vergi Usul Kanunu
B.K.K.	: Bakanlar Kurulu Kararı

## TABLO LİSTESİ

	<b>Sayfa No</b>
<b>Tablo 1:</b> Örtülü Sermaye Açısından 5542 sayılı KVK ile 5520 sayılı KVK 'nın Karşılaştırması .....	17
<b>Tablo 2:</b> Örtülü Sermaye Uygulamasında Borcun Sermayeye Oranı Yönüyle Seçilmiş Bazı Ülkeler (2002 İtibariyle).....	25
<b>Tablo 3 :</b> Örtülü Sermaye İle İlgili Örnek .....	54

## GİRİŞ

Vergilemede beyan usulünün bütün dünyada geniş çaplı uygulanmaya başlanması ile birlikte, vergi sisteminin güvenliği büyük önem kazanmıştır. Beyan usulü, mükelleflerin kendi defter ve kayıtlarına dayanarak, kendi gelirini kendisinin beyan etmesi üzerine kurulmaktadır. Vergi idaresi vergi mükelleflerinin gerçek gelirin beyan etmesini zorlayıcı düzenlemeler yapmak, vergi kayıp ve kaçığının önlenmesi ve vergilemenin daha adil, daha sağlıklı bir temele oturtulması için uygun vergi güvenlik müessesleri oluşturmak zorundadır.

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de vergi gelirlerinin korumak ve artırmak amacıyla vergi güvenlik müesseseleri ihdas edilmiştir. Türk Vergi Sisteminde yer alan vergi güvenlik müesseselerinden biride kurum matrahındaki aşınmayı önlemeye yönelik olarak getirilen 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'ndaki örtülü sermaye düzenlemesidir.

Kurumlar, öz kaynaklarının yanı sıra, yabancı kaynak kullanmak suretiyle de faaliyetlerini gerçekleştirmektedirler. Kurumların ortakları, birtakım nedenlerle işletmelere kullanılabilecekleri fonları sermaye olarak vermek yerine borç olarak kullandırma eğiliminde oldukları görülmektedir. Şirketlerin fon ihtiyaçlarının, ortaklar tarafından karşılanması ve bu fonların işletmeye sermaye olarak değil de borç olarak verilmesi örtülü sermaye olarak adlandırılmaktadır.

Örtülü sermaye düzenlenmesiyle, günümüz ticaret hayatında yaygın bir şekilde rastlanılan, ortakların şirketlere verdikleri borçlar ile sermaye dışındaki bir yolla işletmeye fon sağlamaları gibi uygulamaların engellenmesi amaçlanmıştır.

Örtülü sermaye, kurum ortaklarının ortağı buldukları kurumlara sermaye koymak yerine borç vermeyi, verilen borç karşılığında ise daha garantili olan faiz geliri elde etmelerini sağlayan bir yöntemdir. Ortaklar örtülü yoldan işletmeye koydukları sermaye üzerinden biryandan faiz geliri elde ederken biryandan da örtülü yoldan koyulmuş sermaye ile kayıtlı sermayenin bir arada kullanılarak elde edilen toplam kurum kazancının bir kısmının, vergilendirilmeden ortaklara intikal etmesine neden olmaktadır. Bu durum ise, temel unsuru sermayeye dayalı organizasyon olan sermaye şirketlerinin kazançlarının, haksız yere vergi dışı bırakılmasına neden olmaktadır.

Ortakların işletmeye koydukları sermaye üzerinden düzenli bir gelir elde etme garantisi yoktur. Ortaklar şirkete sermaye koymak yerine borç vermeleri halinde ise düzenli faiz geliri elde etme imkânı elde edebilmektedirler. Örtülü sermaye kullanımının altında yatan diğer bir nedende işletmenin iflas etmesi durumunda alacaklıların, alacaklarını alma konusunda ortaklara göre önceliğe sahip olunmasıdır.

Bu kapsamda, çalışmamızda Türk Vergi Sisteminde vergi güvenlik müesseseleri arasında önemli bir yeri olan örtülü sermaye müessesesini yürürlükteki 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu çerçevesinde çeşitli yönleri ile ele alarak, uygulamaya ilişkin örneklerle birlikte incelenmesi ve değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde; genel olarak vergi ve vergi güvenlik müessesesi kavramı olarak açıklanmaya çalışılacak, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nda yer alan vergi güvenlik önlemlerine kanun da yer aldığı şekli ile yer verilecektir.

Çalışmanın ikinci bölümünde örtülü sermaye kavramı ve örtülü sermayeye ilişkin genel açıklamalara yer verildikten sonra, 5422 ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunlarında yer alan örtülü sermaye müesseselerinin karşılaştırması yapılarak 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunda yer alan örtülü sermaye müessesesi ayrıntılı olarak açıklanmaya çalışılacaktır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise örtülü sermaye ile ilgili özellik gösteren bazı konular incelenecek, örtülü sermaye uygulamasının gerekliliği örnekler ile birlikte ortaya konmaya çalışacaktır.

## **BİRİNCİ BÖLÜM**

### **5520 SAYILI KURUMLAR VERGİSİ KANUNU'NDA YER ALAN VERGİ GÜVENLİK MÜESSESELERİ**

#### **1.1. VERGİ KAVRAMI**

Vergi; Türkçe bir terim olup, kökeni itibariyle anlamı; hediye edilen, karşılıksız verilen bir değeri belirtmektedir.(Sayar,1975:136)

Türk Dil Kurumunun yaptığı tanıma göre vergi; kamu hizmetlerine harcanmak için hükümetin, yerel yönetimlerin yasalara göre doğrudan doğruya veya bazı malların fiyatlarının üstüne koyarak dolaylı yoldan herkesten topladığı para olarak ifade edilmektedir.(www.tdk.gov.tr)

Bir başka tanıma göre ise, vergiler; devletin veya devletten vergilendirme yetkisini almış diğer kamu tüzel kişilerinin fert ve kurumlardan, hukuki cebir altında, kanunda belirtilen kurallara göre ve karşılıksız olarak aldıkları ekonomik değerlerdir.(Öncel, Kumrul, Çağan, 2002:145) Vergilendirme yetkisi; devletin ülkesi sınırları içinde sahip olduğu yetkilerden biridir. Devlet ihtiyaç duyduğu kaynakları bu yetkiyi kullanarak karşılar. Vergilendirme yetkisi, devletin ülkesi üzerindeki egemenliğine dayanarak vergi alma konusunda sahip olduğu hukuki ve fiili gücü olarak tanımlanabilir.(Tosuner ve Arıkan, 2007:24,25)

Devletlerin gücünü ortaya koyan ve en önemli gelir kaynağı olan Vergi, kamu giderlerini karşılamak amacıyla, mali güçlerine göre, yasal dayanaklarla gerçek ve tüzel kişilere

getirilen bir yükümlülüktür. Belli bir hizmetten doğrudan yararlanma karşılığı olmayan vergi, kamusal mal ve hizmet üretimleri için yapılan giderlere ortak katılım payını ifade eder. (Bilici, 2006:11)

Devlet, egemenlik gücünü kullanarak işlevlerini yerine getirebilmesi özellikle kamu giderlerini karşılaması için tek taraflı, zorunlu ve karşılıksız bir ödeme niteliği taşıyan vergileri finansman olarak kullanır. Piyasa şartlarının geçerli olduğu ülkelerde toplam kamu gelirlerinin %90-95'ini vergi gelirleri oluşturmaktadır. (Tecim,2008:39)

## **1.2. VERGİ GELİRLERİNİN DEVLET İÇİN ÖNEMİ**

Genel bütçe gelirleri arasında büyük bir paya sahip olan vergi gelirleri her ülkenin söz konusu faaliyetleri gerçekleştirmek amacıyla kullanabileceği en önemli gelir kaynaklarından biridir.

Vergi gelirleri, kamusal hizmetlerin yerine getirilmesinde, sosyal güvenlik hizmetleri, devlet yatırımları ve diğer kamusal giderlerin karşılanmasında en önemli fon kaynağıdır.

Özellikle günümüzde üstlendiği sosyal görevlerinin ağırlığı dikkate alındığında devlet için vergi almanın bir hak ve yetki olmanın yanı sıra önemli bir görevi vardır. Devlet, mali egemenliğinden hareketle vergilendirme yetkisini kullanarak gerek finansman ihtiyacının sağlanması, gerekse sosyal ve ekonomik amaçların gerçekleştirilmesi bakımından vergi toplayan fiili ve hukuki bir güçtür.

Vergi, devletin fonksiyonlarını gerçekleştirebilmesi bakımından önemli bir finansman aracı olmasının yanı sıra gelir dağılımının düzenlenmesi ve ekonomik istikrarın sağlanması gibi sosyo-ekonomik amaçların gerçekleştirilmesinde de önemli bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Böylece vergi bir yönüyle devletin işlevlerini görmesinde ve programlarını uygulamasında kamusal, öteki yönüyle de kişilerin ceplerine uzanan ve onların ekonomik yaşamlarına yön veren devlet eli olması dolayısıyla bireysel bir etkinlik olmaktadır.(Aliefendioğlu,1981:68)

Günümüzde devletler modern vergilendirme sistemi uygulayarak, matrah ve ödenecek verginin yükümlü tarafından beyan edilmesini benimsemiştir. Beyan esasına dayanan vergilerde yükümlüler vergi yükünden kurtulmak için yapılan çabaların başarıya ulaşmasında vergileme açısından olumsuz etkileri olacağı şüphesizdir. Bu nedenle de devletler vergi gelirlerini korumak veya arttırmak için yeni vergi düzenlemeleri yapmakta ve yeni vergi güvenlik müesseselerini uygulamaya sokmaktadır.

### **1.3. VERGİ GÜVENLİĞİ KAVRAMI**

Vergilemenin ilk ve asıl amacı, mali amaçtır. Yani kamu hizmetlerini ve faaliyetlerini finanse etmektir. Bunun için de vergi sisteminin optimal vergi hasılatını sağlaması gerekmektedir. Bu amaca ulaşabilmek için yükümlülerin vergilerini yasalarda öngörülen biçimde tam olarak ödemeleri, bir başka deyişle vergi yasalarının etkinlikle uygulanıp vergi kaybının önlenmesi gerekir. Vergi güvenliği kavramı, vergilerin ihdasındaki maksada uygun olarak, düzenli ve optimal hasılayı sağlayacak şekilde uygulanmalarını temin eden tedbirlerinin tümünü ifade etmektedir. (Aksoy, 2010:274,275) İyi bir vergi sistemi vergilemenin mali, ekonomik ve sosyal amaçlarını yerine getirebilmeli ve bu sistemi oluşturan unsurlar arasında ilişkileri takip ederek, kendi güvenlik önlemlerini içermelidir. Modern vergiciliğin esası, matrahın ve ödenecek verginin yükümlü tarafından beyan edilmesine dayanmaktadır. Beyan esası, mükelleflerin vergilendirmeye esas alınan kazançlarını elektronik ya da kâğıt ortamında yetkili muhasebecisinin de onaylayarak vergi dairesine bildirmesidir. Türk vergi sistemi de bu ilkeyi benimsemiştir. Vergi idaresi ilk etapta mükellefin beyan ettiği net kazancının doğru olduğunu kabul etmektedir. Mükelleflerin beyanlarının doğruluğu, sonradan yapılan vergi incelemeleri ile denetlenebileceği gibi beyanname verilmeden önce yükümlüleri doğru beyanda bulunmaya yönlerecek önlemlerle de sağlanabilir.

### **1.4. 5520 SAYILI KURUMLAR VERGİSİ KANUNU'NDA YER ALAN VERGİ GÜVENLİK MÜESSESLERİNE İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMELER**

Kurumlar Vergisi Kanununda yer alan vergi güvenlik önlemleri; transfer fiyatlaması, örtülü sermaye, kontrol edilen yabancı kurum kazançları ve Vergi Cennetlerine Yapılan Ödemelerde Vergi Kesintisi düzenlemelerdir. Bu bölümde 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu da yer alan vergi güvenlik önlemlerine kanundaki şekli ile yer verilecek olup, örtülü sermaye ilişkin açıklamaların ayrıntısına ileriki bölümlerde değinilecektir.

#### **1.4.1. Kontrol Edilen Yabancı Kurum Kazancı**

“Kontrol Edilen Yabancı Kurum Kazancı” müessesesini düzenleyen Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 7'nci maddesi aşağıda yer almaktadır:

(1) Tam mükellef gerçek kişi ve kurumların doğrudan veya dolaylı olarak ayrı ayrı ya da birlikte sermayesinin, kâr payının veya oy kullanma hakkının en az % 50'sine sahip olmak suretiyle kontrol ettikleri yurt dışı iştiraklerinin kurum kazançları, dağıtılın veya dağıtılmasın aşağıdaki şartların birlikte gerçekleşmesi halinde, Türkiye'de kurumlar vergisine tâbidir:

a) İştirakin toplam gayrisafi hâsılâtının % 25 veya fazlasının faaliyet ile orantılı sermaye, organizasyon ve eleman istihdamı suretiyle yürütülen ticarî, ziraî veya serbest meslek faaliyeti dışındaki faiz, kâr payı, kira, lisans ücreti, menkul kıymet satış geliri gibi pasif nitelikli gelirlere oluşması.

b) Yurt dışındaki iştirakin ticarî bilanço kârı üzerinden % 10'dan az oranda gelir ve kurumlar vergisi benzeri toplam vergi yükü taşıması.

c) Yurt dışında kurulu iştirakin ilgili yıldaki toplam gayrisafi hâsılâtının 100.000 YTL karşılığı yabancı parayı geçmesi.

(2) Birinci fıkrada yer alan toplam vergi yükü, Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendindeki tanıma göre tespit edilir.

(3) Kontrol oranı olarak, ilgili hesap dönemi içinde herhangi bir tarihte sahip olunan en yüksek oran dikkate alınır.

(4) Birinci fıkradaki şartların gerçekleşmesi durumunda yurt dışında kurulu iştirakin elde etmiş olduğu kâr, yurt dışı iştirakin hesap döneminin kapandığı ayı içeren hesap dönemi itibarıyla tam mükellef kurumların, kurumlar vergisi matrahına hisseleri oranında dahil edilir.

(5) Bu maddeye göre Türkiye'de vergilenmiş kazancın yurt dışındaki kurum tarafından sonradan dağıtılması durumunda, elde edilen kâr paylarının vergilenmemiş kısmı kurumlar vergisine tâbi tutulur.

#### **1.4.2. Örtülü Sermaye**

“Örtülü Sermaye” müessesini düzenleyen Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 12'nci maddesi aşağıda yer almaktadır:

(1) Kurumların, ortaklarından veya ortaklarla ilişkili olan kişilerden doğrudan veya dolaylı olarak temin ederek işletmede kullandıkları borçların, hesap dönemi içinde herhangi bir tarihte kurumun öz sermayesinin üç katını aşan kısmı, ilgili hesap dönemi için örtülü sermaye sayılır.

(2) Yukarıda belirtilen karşılaştırma sırasında, sadece ilişkili şirketlere finansman temin eden kredi şirketlerinden yapılan borçlanmalar hariç olmak üzere, ana faaliyet konusuna uygun olarak faaliyette bulunan ve ortak veya ortakla ilişkili kişi sayılan banka veya benzeri kredi kurumlarından yapılan borçlanmalar % 50 oranında dikkate alınır.

(3) Bu maddenin uygulanmasında;



a) Ortakla ilişkili kişi, ortağın doğrudan veya dolaylı olarak en az % 10 oranında ortağı olduğu veya en az bu oranda oy veya kâr payı hakkına sahip olduğu bir kurumu ya da doğrudan veya dolaylı olarak, ortağın veya ortakla ilişkili bu kurumun sermayesinin, oy veya kâr payı hakkına sahip hisselerinin en az % 10'unu elinde bulunduran bir gerçek kişi veya kurumu,

b) Öz sermaye, kurumun Vergi Usul Kanunu uyarınca tespit edilmiş hesap dönemi başındaki öz sermayesini,

ifade eder.

(4) Kurumların İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisselerinin edinilmesi durumunda, söz konusu hisse nedeniyle ortak veya ortakla ilişkili kişi sayılanlardan temin edilen borçlanmalarda en az % 10 ortaklık payı aranır.

(5) Yukarıda belirtilen oranlar, borç veren ortaklar ve ortakların ilişkide bulunduğu kişiler için topluca dikkate alınır.

(6) Aşağıda sayılan borçlanmalar örtülü sermaye sayılmaz:

a) Kurumların ortaklarının veya ortaklarla ilişkili kişilerin sağladığı gayrinakdi teminatlar karşılığında üçüncü kişilerden yapılan borçlanmalar.

b) Kurumların iştiraklerinin, ortaklarının veya ortaklarla ilişkili kişilerin, banka ve finans kurumlarından ya da sermaye piyasalarından temin ederek aynı şartlarla kısmen veya tamamen kullandığı borçlanmalar.

c) 5411 sayılı Bankacılık Kanununa göre faaliyette bulunan bankalar tarafından yapılan borçlanmalar.

ç) 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu kapsamında faaliyet gösteren finansal kiralama şirketleri, 90 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname kapsamında faaliyet gösteren finansman ve faktoring şirketleri ile ipotek finansman kuruluşlarının bu faaliyetleriyle ilgili olarak ortak veya ortakla ilişkili kişi sayılan bankalardan yaptıkları borçlanmalar.

(7) Örtülü sermaye üzerinden kur farkı hariç, faiz ve benzeri ödemeler veya hesaplanan tutarlar, Gelir ve Kurumlar Vergisi kanunlarının uygulanmasında, gerek borç alan gerekse borç veren nezdinde, örtülü sermaye şartlarının gerçekleştiği hesap döneminin son günü itibarıyla dağıtılmış kâr payı veya dar mükellefler için ana merkeze aktarılan tutar sayılır. Daha önce yapılan vergilendirme işlemleri, tam mükellef kurumlar nezdinde yapılacak düzeltmede örtülü sermayeye ilişkin kur farklarını da kapsayacak şekilde, taraf olan mükellefler nezdinde buna

göre düzeltilir. Şu kadar ki, bu düzeltmenin yapılması için örtülü sermaye kullanan kurum adına tarh edilen vergilerin kesinleşmiş ve ödenmiş olması şarttır.

#### **1.4.3. Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı**

5520 sayılı kurumlar vergisi Kanunu'nun Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı müessesesini düzenleyen 13'üncü maddesi aşağıda yer almaktadır:

(1) Kurumlar, ilişkili kişilerle emsallere uygunluk ilkesine aykırı olarak tespit ettikleri bedel veya fiyat üzerinden mal veya hizmet alım ya da satımında bulunursa, kazanç tamamen veya kısmen transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü olarak dağıtılmış sayılır. Alım, satım, imalat ve inşaat işlemleri, kiralama ve kiraya verme işlemleri, ödünç para alınması ve verilmesi, ikramiye, ücret ve benzeri ödemeleri gerektiren işlemler her hal ve şartta mal veya hizmet alım ya da satımı olarak değerlendirilir.

(2) İlişkili kişi; kurumların kendi ortakları, kurumların veya ortaklarının ilgili bulunduğu gerçek kişi veya kurum ile idaresi, denetimi veya sermayesi bakımından doğrudan veya dolaylı olarak bağlı bulunduğu ya da nüfuzu altında bulundurduğu gerçek kişi veya kurumları ifade eder. Ortakların eşleri, ortakların veya eşlerinin üstsoy ve altsoyu ile üçüncü derece dâhil yansoy hısımları ve kayın hısımları da ilişkili kişi sayılır. Kazancın elde edildiği ülke vergi sisteminin, Türk vergi sisteminin yarattığı vergilendirme kapasitesi ile aynı düzeyde bir vergilendirme imkân ı sağlayıp sağlamadığı ve bilgi değişimi hususunun göz önünde bulundurulması suretiyle Bakanlar Kurulunca ilan edilen ülkelerde veya bölgelerde bulunan kişilerle yapılmış tüm işlemler, ilişkili kişilerle yapılmış sayılır.

(3) Emsallere uygunluk ilkesi, ilişkili kişilerle yapılan mal veya hizmet alım ya da satımında uygulanan fiyat veya bedelin, aralarında böyle bir ilişkinin bulunmaması durumunda oluşacak fiyat veya bedele uygun olmasını ifade eder. Emsallere uygunluk ilkesi doğrultusunda tespit edilen fiyat veya bedellere ilişkin hesaplamalara ait kayıt, cetvel ve belgelerin ispat edici kâğıtlar olarak saklanması zorunludur.

(4) Kurumlar, ilişkili kişilerle yaptığı işlemlerde uygulayacağı fiyat veya bedelleri, aşağıdaki yöntemlerden işlemin mahiyetine en uygun olanını kullanarak tespit eder:

a) Karşılaştırılabilir fiyat yöntemi: Bir mükellefin uygulayacağı emsallere uygun satış fiyatının, karşılaştırılabilir mal veya hizmet alım ya da satımında bulunan ve aralarında herhangi bir şekilde ilişki bulunmayan gerçek veya tüzel kişilerin birbirleriyle yaptıkları işlemlerde uygulayacağı piyasa fiyatı ile karşılaştırılarak tespit edilmesini ifade eder.

b) Maliyet artı yöntemi: Emsallere uygun fiyatın, ilgili mal veya hizmet maliyetlerinin makul bir brüt kâr oranı kadar artırılması suretiyle hesaplanmasını ifade eder.

c) Yeniden satış fiyatı yöntemi: Emsallere uygun fiyatın, işlem konusu mal veya hizmetlerin aralarında herhangi bir şekilde ilişki bulunmayan gerçek veya tüzel kişilere yeniden satılması halinde uygulanacak fiyattan, makul bir brüt satış kârı düşülerek hesaplanmasını ifade eder.

ç) Emsallere uygun fiyata yukarıdaki yöntemlerden herhangi birisi ile ulaşma olanağı yoksa mükellef, işlemlerin mahiyetine uygun olarak kendi belirleyeceği diğer yöntemleri kullanabilir.

(5) İlişkili kişilerle yapılan mal veya hizmet alım ya da satımında uygulanacak fiyat veya bedelin tespitine ilişkin yöntemler, mükellefin talebi üzerine Maliye Bakanlığı ile anlaşarak belirlenebilir. Bu şekilde belirlenen yöntem, üç yılı aşmamak üzere anlaşmada tespit edilen süre ve şartlar dâhilinde kesinlik taşır.

(6) Tamamen veya kısmen transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü olarak dağıtılan kazanç, Gelir ve Kurumlar Vergisi kanunlarının uygulamasında, bu maddedeki şartların gerçekleştiği hesap döneminin son günü itibarıyla dağıtılmış kâr payı veya dar mükellefler için ana merkeze aktarılan tutar sayılır. Daha önce yapılan vergilendirme işlemleri, taraf olan mükellefler nezdinde buna göre düzeltilir. Şu kadar ki, bu düzeltmenin yapılması için örtülü kazanç dağıtan kurum adına tarh edilen vergilerin kesinleşmiş ve ödenmiş olması şarttır.

(7) (5766 Sayılı Kanununun 21. maddesi ile eklenen fıkra, Yürürlük; 2008 yılı kazançlarına uygulanmak üzere yayımı tarihinde) Tam mükellef kurumlar ile yabancı kurumların Türkiye'deki işyeri veya daimi temsilcilerinin aralarında ilişkili kişi kapsamında gerçekleştirdikleri yurt içindeki işlemler nedeniyle kazancın örtülü olarak dağıtıldığının kabulü Hazine zararının doğması şartına bağlıdır. Hazine zararından kasıt, emsallere uygunluk ilkesine aykırı olarak tespit edilen fiyat ve bedeller nedeniyle kurum ve ilişkili kişiler adına tahakkuk ettirilmesi gereken her türlü vergi toplamının eksik veya geç tahakkuk ettirilmesidir.

(8) Transfer fiyatlandırması ile ilgili usûller Bakanlar Kurulunca belirlenir.

#### **1.4.4. Vergi Cennetlerine Yapılan Ödemelerde Vergi Kesintisi**

Vergi cennetlerine yapılan ödemelere yönelik vergi kesintisi uygulamasını düzenleyen Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 30/7'nci maddesi aşağıda yer almaktadır:

(7) Kazancın elde edildiği ülke vergi sisteminin, Türk vergi sisteminin yarattığı vergilendirme kapasitesi ile aynı düzeyde bir vergilendirme imkân ı sağlayıp sağlamadığı ve bilgi değişimi hususunun göz önünde bulundurulması suretiyle Bakanlar Kurulunca ilan edilen ülkelerde yerleşik olan veya faaliyette bulunan kurumlara (tam mükellef kurumların bu nitelikteki ülkelerde bulunan iş yerleri dahil) nakden veya hesaben yapılan veya tahakkuk ettirilen her türlü ödemeler üzerinden, bu ödemelerin verginin konusuna girip girmediğine veya ödeme yapılan kurumun mükellef olup olmadığına bakılmaksızın % 30 oranında vergi kesintisi yapılır.

a) Emsaline uygun fiyatlarla satın alınan mal ve iştirak hisseleri için yapılan ödemeler, emsaline uygun fiyatlarla deniz ve hava ulaştırma araçlarının kiralanması için yapılan ödemeler ile yapılan işin tamamlanabilmesi bakımından zorunluluk arz eden geçiş ücreti, liman ücreti gibi ödemeler üzerinden yapılacak kesinti oranını; her bir ödeme türü, faaliyet konusu ya da sektör itibarıyla ayrı ayrı belirlemeye, sifıra kadar indirmeye veya kanunî seviyesine kadar getirmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.

b) Yurtdışındaki finans kuruluşlarından temin edilen borçlanmalara ilişkin ana para, faiz ve kâr payı ödemeleri ile sigorta ve reasürans ödemeleri üzerinden bu fıkra uyarınca vergi kesintisi yapılmaz.

c) Bu fıkraya göre vergi kesintisine tâbi tutulan ödemeler, Gelir ve Kurumlar Vergisi kanunlarına göre ayrıca vergi kesintisine tâbi tutulmaz.

## İKİNCİ BÖLÜM

### VERGİ GÜVENLİK MÜESSESİ OLARAK 5520 SAYILI KURUMLAR VERGİSİ KANUNU'NDA ÖRTÜLÜ SERMAYE

Örtülü sermaye kavramı Türk Vergi Sistemine ilk olarak 5422 sayılı KVK ile girmiştir. 5422 sayılı KVK'nın 16. maddesindeki düzenleme 30.12.1960 tarih ve 192 sayılı kanunun 3. maddesi ile yapılan değişiklikle 01.01.2006 yılına kadar uygulanmıştır. Ancak söz konusu kanun yaşanan ekonomik, sosyal, ticari ve teknolojik gelişmelere karşın yenilenmediğinden dolayı yıllar itibariyle yetersiz kalmıştır. 21.06.2006 tarihinden itibaren yürürlüğe giren 5520 sayılı KVK ile birlikte bu eksiklikler giderilmeye çalışılmıştır. Bu nedenle bu bölümde örtülü sermaye kavramı ile ilgili yapılacak açıklamalar 5520 sayılı kanun ışığında olacak ve ilgili yerlerde ise 5422 sayılı kanundaki şekliyle örtülü sermaye müessesesine atıfta bulunulacaktır.<sup>1</sup>

#### 2.1. ÖRTÜLÜ SERMAYE KAVRAMI VE ÖRTÜLÜ SERMAYE İLE İLGİLİ GENEL AÇIKLAMALAR

##### 2.1.1. Örtülü Sermaye Kavramı

Örtülü sermaye kavramı uluslar arası vergi literatüründe “Thin Capitalization” veya “hidden Capitalization” olarak adlandırılır. Örtülü sermaye şirket ortaklarının veya ilişkili

---

<sup>1</sup> Bu bölümün hazırlanmasında Cem TEKİN ve Emre KARTALOĞLU'nun Kurumlar Vergisi Kanunu Yorum ve Açıklamalar adlı kitabından faydalanılmıştır.

şirketlerin bağımlı şirkete sermaye koymak yerine borç vermeyi tercih etmelerini ve borcun aslında borç değil de gizli sermaye olduğunu ifade etmek için kullanılır.(Uyanık,2008:10)

Örtülü sermaye olgusu, işletmenin ortak veya sahipleri tarafından işletmeye sermaye payı olarak konması gereken meblağın ortaklardan alınmış borç gibi nitelendirilerek bunlara faiz tahakkuk ettirilmesi ve bu faizlerin gider olarak gösterilip kurumlar vergisi matrahının aşındırılarak elde edilen kârın bir kısmının faiz adı altında ortağın eline geçme şeklidir. (Pazarçeviren ve Aygen, 2005:99)

Bir kurumun ortaklarından ya da iktisadi ilişki içinde olduğu gerçek ve tüzel kişilerden borç alması ve borçları karşılığında faiz ödemesi mümkün olmakla birlikte vergisel açıdan sakıncaları da beraberinde getirmektedir. Çünkü kurum aslında öz sermayeye dâhil olması gereken fonları ortaklardan almış olduğu kredi gibi göstermek suretiyle bunlara tahakkuk eden faizleri gider olarak vergi matrahından düşmek ve kurumun ortaklarına ya da iktisadi ilişki içinde olduğu gerçek ve tüzel kişilere kâr dağıtımını dışında farklı bir nemalanma şekli olan faiz geliri sunmaktır.

Kurum ortaklarının kuruma sermaye koymak yerine borç vermek şeklindeki muvazaa yoluyla vergi matrahını aşındırmayı hedefleyen işlemlerin önlenmesi amacıyla getirilmiş olan örtülü sermaye müessesesi, kurumlar vergisi matrahının aşınmasını önleyen önemli güvenlik müesseselerinden biridir.(Sezgin,2014:620)

### **2.1.2. Örtülü Sermaye İle İlgili Genel Açıklamalar**

Türk Vergi Sisteminde örtülü sermaye müessesesi, kurumlara sermaye koymak yerine borç vermek şeklindeki muvazaa yoluyla vergi matrahını aşındırmayı hedefleyen işlemlerin önlenmesi amacıyla getirilmiş bir vergi güvenlik müessesesidir. (Savaş, 1999:157)

Örtülü sermaye üzerinden ödenen faizlerin gider olarak kaydedilemeyeceği hususunun altında yatan temel unsur ise öz sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faizlerin gider olarak kabul edilmemesidir. Öz sermaye, aktif toplamı ile borçlar arasındaki fark, müteşebbisin işletmeye mevzuu varlığını (öz sermayeyi) teşkil eder. Örtülü sermaye faizlerinin indirilemeyeceği yönündeki düzenleme, kurum ortaklarının koydukları sermayenin kâr payı dışında bir kazanç getirmesinin olanaklı olmadığını ortaya koyar. Bu açıdan bakıldığında öz sermaye kurum kazancının elde edilmesi için yaratılmış bir sermaye görüntüsündedir. (Kızılot, 2000: 1568).

Oysaki öz sermaye bir borç değildir. Ancak ortaklar tarafından kazanç elde etmek için işletmeye yatırılır. Dolayısıyla ortak öz sermaye karşılığında kâr veya zarar elde eder. Bu

nedenle öz sermaye üzerinden bir faizin ödenmesi ve bunun kurum kazancından indirilmesi mümkün değildir.

KVK'nın örtülü sermaye ile ilgili düzenlemelerine benzer bir uygulama GVK'da da bulunmaktadır. Zira GVK'da ticari kazancın girişimcilik yeteneği ve sermaye karşılığı sağlandığı düşüncesinden yola çıkılarak teşebbüs sahibinin işletmeye sağladığı sermaye için yürütülecek faizler ile teşebbüs sahibinin eşinin ve küçük çocuklarının işletmede cari hesap ve diğer şekillerdeki alacakları üzerinden yürütülecek faizler gider kabul edilmeyecek ödemeler arasında sayılmıştır.

Sonuç olarak örtülü sermaye müessesesi ile sermaye niteliği taşıyan borç vermeler nedeniyle tahakkuk ettirilen faizlerin vergi matrahını aşındırması önlenmektedir. Yani kurumun ortaklarından aldığı borçlar için ödediği veya hesapladığı kur farkı hariç faiz vb. ödemeler gider olarak yazılabilir. Ancak KVK açısından bu ödeme kâr payı hükmündedir. Yapılan bu giderler ticari kazancın hesaplanmasında bir indirim unsurudur. Ancak mali kârın tespitinde bir indirim unsuru değildir. (Savaş, 1999:155)

### **2.1.3. KVK' da Yer Alan Örtülü Sermayeye İlişkin Yasal Düzenlemeler**

5422 Sayılı KVK'nın yürürlüğe girmesinden bu yana her yönü ile tartışma konusu olan örtülü sermaye uygulaması uluslar arası gelişmeler ve genel kabul görmüş ilkeler dikkate alınarak 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 12. Maddesinde yeniden düzenlenmiştir. 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'ndan farklı olarak örtülü sermaye ile ilgili daha objektif kıstaslar getirilmiştir. Farklı yorumlara müsait olan ifadelerin yerini net belirlemeler almıştır.

#### **2.1.3.1. 5442 Sayılı KVK' da Yer Alan Örtülü Sermayeye İlişkin Yasal Düzenlemeler**

5422 sayılı KVK'nın 16. maddesindeki düzenleme 30.12.1960 tarih ve 192 sayılı kanunun 3. maddesi ile yapılan değişikliklerle 01.01.2006 yılına kadar uygulanmıştır.

5422 Sayılı KVK' da örtülü sermayeye ilişkin yasal düzenleme şu şekilde idi;

#### ***Madde 16-***

“Kurumların aralarında vasıtalı, vasıtasız bir şirket münasebeti veya devamlı ve sıkı bir iktisadi münasebet bulunan gerçek ve tüzel kişilerden yaptıkları istikrazlar, teşebbüste devamlı olarak kullanılır ve bu istikrazlarla kurumun öz sermayesi arasındaki nispet, emsali kurumlarınkine nazaran bariz bir fazlalık gösterirse mezkur istikrazlar örtülü sermaye sayılır.”

### **2.1.3.2. 5520 Sayılı KVK'da Yer Alan Örtülü Sermayeye İlişkin Yasal Düzenlemeler**

21.06.2006 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu 12 nci maddesi örtülü sermaye hükümlerine düzenlemektedir. Madde hükümleri 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlüğe girmiştir.

Madde gerekçesinde “Bu madde ile “örtülü sermaye” müessesesi uluslararası gelişmeler ve genel kabul görmüş ilkeler dikkate alınarak yeniden düzenlenmiştir. Buna göre örtülü sermaye uygulamasında borç öz sermaye oranı ortakla ilişkili kişi ve öz sermaye tanımlarına açıklık getirilerek objektif kıstaslar konulmakta ve örtülü sermaye kapsamına girmeyecek borçlar sayılmaktadır.....” şeklinde kısa bir açıklama yapılmıştır.

5520 sayılı KVK' da örtülü sermayeye ilişkin yasal düzenleme şu şekildedir;

#### ***Madde 12-***

*“(1) Kurumların, ortaklarından veya ortaklarla ilişkili olan kişilerden doğrudan veya dolaylı olarak temin ederek işletmede kullandıkları borçların, hesap dönemi içinde herhangi bir tarihte kurumun öz sermayesinin üç katını aşan kısmı, ilgili hesap dönemi için örtülü sermaye sayılır.*

*(2) Yukarıda belirtilen karşılaştırma sırasında, sadece ilişkili şirketlere finansman temin eden kredi şirketlerinden yapılan borçlanmalar hariç olmak üzere, ana faaliyet konusuna uygun olarak faaliyette bulunan ve ortak veya ortakla ilişkili kişi sayılan banka veya benzeri kredi kurumlarından yapılan borçlanmalar % 50 oranında dikkate alınır.*

*(3) Bu maddenin uygulanmasında;*

*a) Ortakla ilişkili kişi, ortağın doğrudan veya dolaylı olarak en az % 10 oranında ortağı olduğu veya en az bu oranda oy veya kâr payı hakkına sahip olduğu bir kurumu ya da doğrudan veya dolaylı olarak, ortağın veya ortakla ilişkili bu kurumun sermayesinin, oy veya kâr payı hakkına sahip hisselerinin en az % 10'unu elinde bulunduran bir gerçek kişi veya kurumu,*

*b) Öz sermaye, kurumun Vergi Usul Kanunu uyarınca tespit edilmiş hesap dönemi başındaki öz sermayesini, ifade eder.*

*(4) Kurumların İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisselerinin edinilmesi durumunda, söz konusu hisse nedeniyle ortak veya ortakla ilişkili kişi sayılanlardan temin edilen borçlanmalarda en az % 10 ortaklık payı aranır.*

*(5) Yukarıda belirtilen oranlar, borç veren ortaklar ve ortakların ilişkide bulunduğu kişiler için topluca dikkate alınır.*



(6) Aşağıda sayılan borçlanmalar örtülü sermaye sayılmaz:

a) Kurumların ortaklarının veya ortaklarla ilişkili kişilerin sağladığı gayri nakdi teminatlar karşılığında üçüncü kişilerden yapılan borçlanmalar.

b) Kurumların iştiraklerinin, ortaklarının veya ortaklarla ilişkili kişilerin, banka ve finans kurumlarından ya da sermaye piyasalarından temin ederek aynı şartlarla kısmen veya tamamen kullandığı borçlanmalar.

c) 5411 sayılı Bankacılık Kanununa göre faaliyette bulunan bankalar tarafından yapılan borçlanmalar.

ç) 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu kapsamında faaliyet gösteren finansal kiralama şirketleri, 90 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname kapsamında faaliyet gösteren finansman ve faktoring şirketleri ile ipotek finansman kuruluşlarının bu faaliyetleriyle ilgili olarak ortak veya ortakla ilişkili kişi sayılan bankalardan yaptıkları borçlanmalar.

(7) Örtülü sermaye üzerinden kur farkı hariç, faiz ve benzeri ödemeler veya hesaplanan tutarlar, Gelir ve Kurumlar Vergisi kanunlarının uygulanmasında, gerek borç alan gerekse borç veren nezdinde, örtülü sermaye şartlarının gerçekleştiği hesap döneminin son günü itibarıyla dağıtılmış kâr payı veya dar mükellefler için ana merkeze aktarılan tutar sayılır. Daha önce yapılan vergilendirme işlemleri, tam mükellef kurumlar nezdinde yapılacak düzeltmede örtülü sermayeye ilişkin kur farklarını da kapsayacak şekilde, taraf olan mükellefler nezdinde buna göre düzeltilir. Şu kadar ki, bu düzeltmenin yapılması için örtülü sermaye kullanan kurum adına tarh edilen vergilerin kesinleşmiş ve ödenmiş olması şarttır.” Hükümleri mevcuttur.

### **2.1.3.3. Örtülü Sermaye Açısından 5520 Sayılı KVK'nın 5422 Sayılı KVK İle Karşılaştırılması**

5542 sayılı KVK' da “kurumların aralarında vasıtalı, vasıtasız bir şirket münasebeti veya devamlı ve sıkı bir iktisadi münasebet bulunan gerçek ve tüzel kişilerden yaptıkları istikrazlar” örtülü sermaye kapsamında olacağı, 5520 sayılı KVK' da ise “kurumların, ortaklarından veya ortaklarla ilişkili olan kişilerden doğrudan veya dolaylı olarak temin edilen borçlanmaların” örtülü sermaye kapsamında olacağı belirtilmiştir. 5520 sayılı KVK' da sıkça kullanılan ortakla ilişkili kişi kavramına açıklık getirilerek objektif bir hal almıştır.

5422 sayılı KVK' da borcun teşebbüste devamlı olarak kullanılması şartı bulunmakta iken 5520 sayılı KVK' da borçların hesap dönemi içinde herhangi bir tarihte işletmede kullanılması örtülü sermaye varlığı için yeterli kabul edilmiştir.

5422 sayılı Kanunda borçların öz sermayeye oranının emsal kurumlara oranla bariz farklılık göstermesi olarak tanımlanan ve son derece subjektif ve uygulama güçlüğü çeken bir kriter 5520 sayılı KVK'nın 12. maddesinde belirtildiği üzere "ortaklar ve ortakların ilişkili olduğu kişilerden doğrudan veya dolaylı olarak alınan borçların ilgili mali yıl içinde herhangi bir tarihte kurumun öz sermayesinin 3 katını aşan kısmı örtülü sermaye sayılmaktadır." ifadesi ile net bir anlam kazanmıştır.

5422 sayılı KVK' da tartışma yaratan diğer bir konu 5520 sayılı KVK'daki "Örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan kur farkı hariç, faiz ve benzeri ödemeler kâr payı hükmündedir." ifadesi ile netleşmiştir. Örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan kur farkları hariç faiz vb. giderlerin, gelir ve kurumlar vergisi uygulamasında borçlu kurum açısından dağıtılan, alacaklı olan ilişkili kişi açısından elde edilen ve dar mükellefiyette ana merkeze aktarılan kâr payı olarak yeniden belirtilmiştir. Maddenin devamında Daha önce yapılan vergilendirme işlemleri, tam mükellef kurumlar nezdinde yapılacak düzeltmede örtülü sermayeye ilişkin kur farklarını da kapsayacak şekilde, taraf olan mükellefler nezdinde buna göre düzeltilebileceği, bu düzeltmenin yapılması için örtülü sermaye kullanan kurum adına tarh edilen vergilerin kesinleşmiş ve ödenmiş olması şartı aranacağı belirtilmiştir.

1 Seri No'lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinde yer alan açıklamalarda ise;

- Borç verenin tam mükellef kurum olması durumunda borç veren tarafından düzeltme yapılırken, faiz gelirlerinden örtülü sermayeye isabet eden kısımlar kâr payı geliri olarak dikkate alınacak ve şartların varlığı halinde iştirak kazançları istisnası olarak vergiden istisna edilecektir.

- Borç para verenin dar mükellef kurum, gerçek kişi veya vergiden muaf herhangi bir kişi olması durumunda, örtülü sermaye üzerinden ödenen faizler borç veren nezdinde, örtülü sermaye şartlarının gerçekleştiği hesap döneminin son günü itibarıyla dağıtılmış kâr payı olarak kabul edilecektir.

Ayrıca bu şekilde dağıtılmış kâr payı, net kâr payı tutarı olarak dikkate alınacak ve brüte tamamlanarak belirlenen oranlarda stopaja tabi tutulacağı belirtilmiştir.

5422 sayılı KVK' da örtülü sermaye sayılmayacak haller tanımlanmamışken 5520 sayılı KVK'nın 12. maddesinin (6) numaralı fıkrasında örtülü sermaye sayılmayacak borçlanmalar belirtilmiştir.

Ana başlıklar halinde değişikliklere tablo halinde değinmemiz gerekirse;

**Tablo:1 Örtülü Sermaye Açısından 5542 Sayılı KVK ile 5520 Sayılı KVK 'nin Karşılaştırması**

<b>5542 Sayılı KVK</b>	<b>5520 Sayılı KVK</b>
İlişkili kişilerden alınan borçlar örtülü sermaye.	İlişkili kişilerin sınırı belirlendi.
Borcun sürekliliği esas	Borcun sürekliliği esası kaldırıldı
Borcun Tamamı Örtülü Sermaye	Öz sermayenin 3 katını aşan kısmı örtülü sermaye olarak kabul edilmiştir.
Faiz giderlerinin tamamı KKEG.	Faiz gideri KKEG'dir ve kâr payı sayılıyor.
Kur farkının durumu ihtilafı.	Kur farkı gideri KKEG'dir.
Borç veren açısından bir düzenleme yok.	Kâr dağıtım stopajı ve vergide düzeltme esası getirildi.
İştirak kazancı açısından tartışmalı.	İştirak kazanç istisna uygulaması getirildi.
Örtülü sermaye sayılmayacak haller tanımlanmamıştır.	Örtülü sermaye sayılmayacak haller tanımlanmıştır.

**Kaynak:** (Özmen,M. A. (2008). Gelir Ve Kurumlar Vergisi Mevzuatında Vergi Güvenlik Müesseseleri,Ankara: Yaklaşım Yayıncılık)

Yukarıda yer alan açıklamalardan da görüleceği üzere, 5520 sayılı KVK' nın 12.maddesinde uluslararası gelişmeler ve genel kabul görmüş ilkeler dikkate alınarak yeniden düzenlenmiş olup, örtülü sermaye uygulamasında borç/öz sermaye oranı, ortakla ilişkili kişi ve öz sermaye tanımlarına açıklık getirilerek objektif kıstaslar konulmuş, örtülü sermaye kapsamına girmeyecek borçlanmalar belirtilmiş ve örtülü sermaye uygulamasında düzeltme işlemlerine ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir.

## **2.2. ÖRTÜLÜ SERMAYE’NİN UNSURLARI**

Kurumlar vergisi uygulaması açısından örtülü sermaye müessesine ilişkin usul ve esaslar 5520 sayılı KVK'nın “Örtülü Sermaye” başlıklı 12. maddesinde hüküm altına alınmıştır. Anılan düzenleme uyarınca; kurumların, ortaklarından veya ortaklarla ilişkili olan kişilerden doğrudan veya dolaylı olarak temin ederek işletmede kullandıkları borçların, hesap dönemi

içinde herhangi bir tarihte kurumun öz sermayesinin üç katını aşan kısmı, örtülü sermaye olarak değerlendirilecektir.

Söz konusu düzenlemeden de anlaşılacağı üzere, kurumlar vergisi mükellefleri tarafından yapılan bir borçlanmanın örtülü sermaye olarak değerlendirilebilmesi için temel olarak üç temel unsur içermesi gerekmektedir.

Bunlar;

- Borçlanmanın ortaklardan veya ortakla ilişkili kişilerden yapılmış olması,
- İşletmede kullanılması,
- Yapılan borçlanmanın öz sermayenin üç katını aşmasıdır.

Yukarıda belirtilen temel unsurların hepsinin bir arada gerçekleşmesi gereklidir. Yukarıda belirtilen temel unsurlardan bir tanesinin gerçekleşmemesi durumunda örtülü sermayenin varlığından söz edilemez.

### **2.2.1. Ortak ve Ortakla İlişkili Kişi**

Kurumlar vergisi mükelleflerinin sadece ortak ya da ortakla ilişkili kişilerden yapmış oldukları ve işletmede kullandıkları borçlar diğer şartların da mevcut olması durumunda örtülü sermaye olarak değerlendirilecektir. Aksi takdirde ortak ya da ortakla ilişkili kişilerin dışında kalan diğer kişilerden yapılan borçlanmalar, diğer şartlarında mevcut olması durumunda dahi örtülü sermaye olarak değerlendirilmesi mümkün değildir.

Örtülü sermaye uygulamasında ortağın gerçek kişi veya tüzel bir kişi olmasının bir önemi olmakla birlikte ortağın sahip olduğu ortaklık payının da bir önemi yoktur. Ortaklık payı ne olursa olsun bir kurumun kendi orağından yapmış olduğu borçlanmalar örtülü sermaye hesaplanmasında dikkate alınacaktır.

5520 sayılı KVK' nın 12. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (b) bendinde örtülü sermaye uygulaması açısından "ortakla ilişkili kişi" kavramı ayrıntılı olarak tanımlanmıştır. Örtülü sermaye bakımından ortakla ilişkili kişi; ortağı doğrudan veya dolaylı olarak en az %10 oranında ortağı olduğu veya en az %10 oranında oy veya kâr payı hakkına sahip olduğu kurumu ya da, doğrudan veya dolaylı olarak, ortağın veya ortakla ilişkili bu kurumun sermayesinin, oy veya kâr payı hakkına sahip hisselerinin en az %10'unu elinde bulunduran bir gerçek kişi veya kurumu ifade eder. Madde gerekçesinde ise anılan uygulama açısından gerçek kişi ve kurum kavramları açıklanmıştır. Buna göre fıkarda yer alan "gerçek kişi" ifadesi, Gelir Vergisi Kanunu'nun uygulanmasında gerçek kişi olarak kabul edilip vergiye tabi tutulan şahıslar ile

şahıs şirketleri ya da adi ortaklıkları, “kurum” ifadesi de, sermaye şirketleri, kooperatifler, iktisadi kamu kuruluşları, dernek veya vakıflar ile bunlara ait iktisadi işletmeler ve iş ortaklıklarını kapsamaktadır.

5520 sayılı KVK’ nın 12. maddesinin (4) numaralı fıkrasında ise kurumların İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisselerinin edinilmesi durumunda, söz konusu hisse nedeniyle ortak veya ortakla ilişkili kişi sayılanlardan temin edilen borçlanmalarda en az % 10 ortaklık payı aranacağı belirtilmiştir. Kanun koyucu ortaklık ilişkisinin sadece İMKB’de işlem gören hisse senetlerinin edinilmesi sureti ile ortaklık sıfatını kurulmasını zorlaştırmaktadır. İMKB ‘de işlem görmeyen hisselerin satın alınması dolayısıyla %10’ luk sınırın sağlanıp sağlanmadığının araştırmasına gerek bulunmayacaktır.

Örtülü sermaye uygulaması açısından “ortakla ilişkili kişi” olarak değerlendirilecek ve bunlardan temin edilerek işletmede kullanılan borçlar, diğer şartların da mevcut olması durumunda örtülü sermaye olarak değerlendirilecektir. Söz konusu bu borç için ödenen ya da hesaplanan faiz, kur farkı ve benzeri giderler ise kurum kazancının tespitinde kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate alınacaktır. Aksi takdirde kurumun ortağının başka bir kurumdaki mevcut ortaklık payının %10’dan daha düşük olması durumunda örtülü sermaye uygulaması açısından ortağın ortağı olduğu kurum, ortakla ilişkili kurum olarak değerlendirilemeyecektir.

Örtülü sermaye uygulaması açısından ortakla ilişkili sayılan kişi ve kurumlarda, en az %10 oranında sermaye, oy ya da kâr payı hakkına sahip olma şartı aranmaktadır. Gerçek kişi veya kurumların, borç kullanan kurumlara, %10 oranından daha az sermaye, oy veya kâr payı hakkı bulunması halinde, ortakla ilişkili kişi sayılmaları söz konusu olmayacağı gibi bunlardan temin edilerek işletmede kullanılan borçlarda örtülü sermaye olarak değerlendirilmeyecektir.

### **2.2.1.1. Borcun Doğrudan veya Dolaylı Olarak Temin Edilmesi**

Kurumlar vergisi mükelleflerinin 2005 ve daha önceki yıllara ilişkin hesap dönemlerine ait kurum kazançlarının tespit ve vergilendirilmesine ilişkin usul ve esasların düzenlendiği 5422 sayılı KVK'nın 16. maddesinde kurumların aralarında vasıtalı bir şirket münasebeti bulunan gerçek ve tüzel kişilerden yapmış oldukları borçlanmaların da belirli şartların mevcudiyeti durumunda örtülü sermaye olarak değerlendirileceği hüküm altına alınmıştır. Bununla birlikte 5520 sayılı KVK'nın 12. maddesinde örtülü sermaye uygulaması açısından vasıtalı şirket münasebeti ile ilgili olarak herhangi bir düzenleme yer almamakla birlikte ortakla ilişkili kişi tanımlamasında, "dolaylı ortaklık" kavramına yer verilmiştir. Dikkat edileceği üzere eski

düzenleme de yer alan "vasıtalı şirket münasebeti" ile yeni düzenlemede yer alan "dolaylı ortaklık ilişkisi" birbirine paralel düzenlemelerdir.

Borcu kullanan kurumun, borcu ortaklık ilişkisi olan bir kurumdan veya ortakları ile ilişkili bir başka kurumdan doğrudan temin etmemesi örtülü sermayenin mevcut olmayacağı anlamına gelmemektedir.

Borcun, ortak veya ortakla ilişkili kişiden ancak üçüncü kişi üzerinden dolaylı olarak temin edilmesi durumunda da örtülü sermaye söz konusu olabilecektir. Dolaylı olarak temin edilen borçlanmalarda araya birden fazla kurumun girmesi borcun örtülü sermaye olarak kabul edilmesine engel teşkil etmemektedir. Dolayısı ile borcun dolaylı olarak temin edilmesi durumunda da diğer şartların mevcut olması halinde örtülü sermaye söz konusu olabilecektir. Dolaylı olarak temin edilen borçlanmalarda araya birden fazla kurumun girmesi borcun örtülü sermaye olarak kabul edilmesine engel teşkil etmeyecektir.

1 Seri No'lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğindeki örnek ile bu durum şu şekilde açıklanmıştır. Kurum (B), Kurum (A)'nın %70 oranında ortağıdır. Kurum (B), hem kendisi hem de ortağı olan Kurum (A)'nın ortaklık ilişkisi içinde olmadığı Kurum (C)'ye, Kurum (C) de Kurum (A)'ya borç vermiştir. Bu durumda, Kurum (A)'nın kendi ortağı olan Kurum (B)'den Kurum (C) üzerinden dolaylı olarak borç temin ettiği kabul edilecek ve diğer şartların varlığı halinde bu borçlanma örtülü sermaye sayılacaktır.

#### **2.2.1.2. İMKB'de İşlem Gören Hisse Senetleri Nedeniyle Ortaklık İlişkisi**

Kurumların İMKB'de işlem gören hisse senetlerinin üçüncü şahıslar (gerçek ve tüzel kişi) tarafından alınmak suretiyle ortaklık ilişkisinin kurulması durumunda, söz konusu kişiler ile yapılan borçlanmaların örtülü sermaye uygulaması karşısındaki durumu özellik arz etmektedir. Kurumların ortaklarıyla yaptıkları borçlanmaların örtülü sermaye olarak değerlendirilmesi için herhangi bir asgari ortaklık oranı bulunmamaktadır.

5520 sayılı KVK'nın 12. maddesinin (4) numaralı fıkrasında ise kurumların İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisselerinin edinilmesi durumunda, söz konusu hisse nedeniyle ortak veya ortakla ilişkili kişi sayılanlardan temin edilen borçlanmalarda en az % 10 ortaklık payı aranacağı belirtilmiştir.

Anılan düzenleme ile Kurumların İMKB'de işlem gören hisselerinin edinilmesi durumunda, söz konusu hisse senetleri nedeniyle ortak veya ortakla ilişkili kişi sayılanlardan temin edilen borçlanmalarda %10 ortaklık payı aranmasındaki amaç ekonomik gerekçelerle alınıp satılan finansal araçların bu düzenlemeden olumsuz etkilenmesini önlemektir.

### **2.2.1.3. Borçlanmanın Grup Şirketlerinden Yapılan Yapılması**

5520 sayılı KVK'nın 12. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, sadece ilişkili şirketlere finansman temin eden kredi şirketlerinden yapılan borçlanmalar hariç olmak üzere, ana faaliyet konusuna uygun olarak faaliyette bulunan ve ortak veya ortakla ilişkili kişi sayılan banka veya benzeri kredi kurumlarından yapılan borçlanmalar % 50 oranında dikkate alınacağı belirtilmiştir. Öte yandan maddenin (6) numaralı fıkrasının (b) bendinde, Kurumların iştiraklerinin, ortaklarının veya ortaklarla ilişkili kişilerin, banka ve finans kurumlarından ya da sermaye piyasalarından temin ederek aynı şartlarla kısmen veya tamamen kullandığı borçlanmalar örtülü sermaye sayılmaz. Hükümleri mevcuttur.

5520 sayılı KVK'nın 12. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile (6) numaralı fıkrasında yer alan düzenlemeler uyarınca kurumların aynı gruba dâhil buldukları şirketlerden yapacakları borçlanmaların örtülü sermaye uygulaması karşısındaki durumu alt bölümler halinde aşağıda yer verilmiştir.

#### ***2.2.1.3.1. Borçlanmanın İlişkili Kişi Sayılan Banka veya Benzeri Kredi Kurumlarından Yapılması***

Bankalar, finansal kuruluşlar, sigorta şirketleri, kooperatifler ve sosyal güvenlik kuruluşlarından oluşan mali sektör kuruluşları reel ekonomiye fon sağlama işlemini ifa etmektedirler. Bankalar, mudilerinden mevduat yoluyla topladıkları kısa vadeli fonları uzun vadeli fon ihtiyacı bulunan gerçek veya tüzel kişilere vermek suretiyle faaliyette bulunurlar. Öte yandan günümüzde "holding bankacılığı" olarak adlandırılan bankacılık türü yaygın olarak uygulamada ortaya çıkmış olup, holding bünyesine alınan bankalarla, aynı holding içerisinde bulunan diğer şirketlere düşük kredi faizleri gibi daha avantajlı durumlarda kredi sağlama konusunda faaliyette bulunurlar.

5520 sayılı KVK'nın 12. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, aynı gruba dâhil bulunan bankalardan alınan kredilerin örtülü sermaye uygulaması karşısındaki durumuna ilişkin olarak bir kısım düzenlemeler yapılmıştır. Anılan düzenleme ile ana faaliyet konusuna uygun olarak faaliyette bulunan ve ortak veya ortakla ilişkili kişi sayılan banka veya benzeri kredi kurumlarından yapılan borçlanmaların %50' si örtülü sermaye kapsamında değerlendirileceği, belirtilmiştir.

Örneğin, öz sermayesi 800 birim olan bir kurumun ilişkili kişi sayılan bankadan 3.500 birim borç alması durumunda örtülü sermaye hesaplanması şu şekilde olmaktadır.  $800 \times 3 = 2.400$

birim dikkate alınarak  $3.500/2=1.750$  birim 800 birim öz sermaye ile karşılaştırılacak ve alınan borç öz sermayenin 3 katını geçmemesi nedeni ile örtülü sermaye oluşmayacaktır.

5520 sayılı KVK'nın 12. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "banka ve finans kurumları" kavramlarının uygulamada ortaya çıkaracağı muhtemel tereddüt ve ihtilafları bertaraf etmek amacıyla 1 Seri No'lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinde açıklamalar yapılmıştır. Buna göre "Banka" Türkiye'de 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'na göre faaliyette bulunan bir bankayı; "banka benzeri kredi kurumu", esas faaliyet konusu mevduat benzeri veya özel cari ve katılma hesapları benzeri hesaplar yoluyla fon toplayan ve kredi kullandıran kurumları; yurt dışında ise bulunduğu ülkede 5411 sayılı Kanun benzeri bir kanun ile ayrıntılı olarak düzenlenmiş ve yaptırımları olan bir Mevzuat çerçevesinde yukarıda belirtilen benzer faaliyetlerde bulunan kurumları ifade etmektedir.

#### ***2.2.1.3.2. Borçlanmanın İlişkili Şirketlere Finansman Temin Eden Kredi Şirketlerinden Yapılması***

Kurumlar, ihtiyaç duydukları yabancı kaynakları genel olarak kendi imkânları çerçevesinde bu alanda faaliyette bulunan kurum ve kuruluşlardan temin yoluna başvurmaktadırlar. Buna karşılık kredibilitesi düşük olan firmalar grup firmaları vasıtasıyla dolaylı kredi kullanılması da söz konusu olabilmektedir. Diğer taraftan düşük faizli ve uzun vadeli bir kısım ihtisas kredilerinden yararlanılabilmesi ancak belirli şartların mevcut olması durumunda söz konusu olabildiğinden bu şartları sahip olan grup firmaları anılan ihtisas kredilerini temin ederek grup firmalarına kullandırmaktadırlar.

5520 sayılı KVK'nın 12. maddesinde grup şirketlerinden temin edilen dolaylı kredilerin örtülü sermaye uygulaması karşısındaki durumuna ilişkin olarak bir takım düzenlemeler yapılmıştır. Buna göre anılan maddenin(2) numaralı fıkrasında; sadece ilişkili şirketlere finansman temin eden kredi şirketlerinden yapılan borçlanmalar hariç olmak üzere, ana faaliyet konusuna uygun olarak faaliyette bulunan ve ortak veya ortakla ilişkili kişi sayılan banka veya benzeri kredi kurumlarından yapılan borçlanmaların % 50 oranında dikkate alınacağı hüküm altına alınmıştır. Borçlanmanın ilişkili kişi sayılan banka veya benzeri kredi kurumlarından yapılması ve diğer şartların mevcut olması durumunda kullanılan kredinin %50' si örtülü sermaye hesaplamasında dikkate alınırken, borçlanmanın ilişkili şirketlere finansman temin eden kredi şirketlerinden yapılması ve diğer şartların mevcut olması durumunda alınan kredinin tamamı örtülü sermaye hesaplanmasında dikkate alınması gerekmektedir.

Öte yandan grup şirketlerinden dolaylı olarak kullanılacak kredilerin örtülü sermaye uygulaması karşısındaki durumuna ilişkin olarak anılan maddenin (6) numaralı fıkrasının (b)



bendinde de özel düzenleme yapılmıştır. Buna göre; kurumların iştiraklerinin, ortaklarının veya ortaklarla ilişkili kişilerin, banka ve finans kurumlarından ya da sermaye piyasalarından temin ederek aynı şartlarla kısmen veya tamamen kullandığı borçlanmalar örtülü sermaye sayılmayacaktır. Anılan düzenleme çerçevesinde grup şirketlerin kullanılan dolaylı kredilerin örtülü sermaye kapsamında değerlendirilmemesi için bir kısım şartların mevcut olması gerekmektedir. Buna göre grup şirketlerinden dolaylı olarak kullanılan kredilerin örtülü sermaye olarak değerlendirilmemesi için söz konusu borcun temin yeri ve kullandırılma şartları büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda olmak üzere ilişkili grup şirketine aynı şartlarla kullandırılan borcun banka ve finans kurumlarından ya da sermaye piyasalarından temin edilmiş olması gerekmektedir. Aksi takdirde anılan kaynaklar dışında kalan diğer kaynaklardan temin edilerek ortak ya da ortakla ilişkili sayılan kurumlara kullandırılması durumunda diğer şartların mevcut olması kaydıyla örtülü sermaye olarak değerlendirilmesi tabiidir.

Diğer taraftan ortak ya da ortakla ilişkili sayılan kurumlarca banka ve finans kurumlarından ya da sermaye piyasalarından temin edilerek grup şirketlerine kullandırılan borçlanmaların örtülü sermaye olarak değerlendirilmemesi için borcun aynı şartlar çerçevesinde aktarılması gerekmektedir. Başka bir deyişle kredinin aynı vade ve faiz oranı çerçevesinde kullandırılması gelmektedir. Aksi takdirde ortak ya da ortakla ilişkili sayılan kurumlarca banka ve finans kurumlarından ya da sermaye piyasalarından temin edilerek grup şirketlerine farklı koşullar altında kullandırılan borçlanmalar, diğer şartlarında mevcut olması durumunda örtülü sermaye olarak değerlendirilebilecektir.

#### **2.2.1.4. Dar Mükellefiyete Haiz Kurumlarda Örtülü Sermaye Uygulaması ve Ortakla İlişkili Kişinin Tespiti**

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 22.maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre Türkiye'de işyeri veya daimi temsilcileri vasıtasıyla elde edilen kazançların tespitinde tam mükellef kurumlar açısından geçerli olan hükümler uygulanacağından buna bağlı olarak bu durumdaki dar mükellef kurumlar açısından da örtülü sermaye müessesesi geçerli olacaktır.

KVK' nın 22. maddesinin (4) numaralı fıkrasında dar mükellefiyeti haiz kurumların ortakları ya da ortaklarıyla ilişkili kişi ya da kurumlar ile yapmış oldukları borçlanmalar ile ilgili olarak bir kısım düzenlemeler yapılmış olup anılan fıkra şu şekildedir;

"Dar mükellef kurumların işletmede kullandıkları borçlanmalar için Kanunun 12. maddesinde yer alan hükümlerin uygulanmasında, ortakla ilişkili kişinin tespiti açısından sermaye veya oy hakkı şartı aranmaz."

Buna göre dar mükellefiyeti haiz kurumların işletmede kullandıkları borçlanmalar için örtülü sermaye hükümlerinin uygulanmasında, ortakla ilişkili kişinin tespiti açısından % 10'luk sermaye payı veya oy hakkı şartı aranmayacaktır. Buna bağlı olarak dar mükellefiyete haiz kurumların ortaklarından veya ortaklarının ilişkili olduğu kişilerden yapılan borçlanmalarda herhangi bir oran dikkate alınmaksızın öz sermayenin üç katını aşan kısım örtülü sermaye sayılacaktır.

### **2.2.2. Borcun Öz Sermayenin Üç Katını Aşması**

Kurumlar Vergisi Kanununun 12. maddesi uyarınca, kurumların, ortaklarından veya ortaklarla ilişkili olan kişilerden doğrudan veya dolaylı olarak temin ederek işletmede kullandıkları borçların, öz sermayesinin üç katını aşması durumunda örtülü sermaye sayılacaktır.<sup>2</sup>

Bununla birlikte aynı düzenleme uyarınca ortak ya da ortakla ilişkili kişilerden yapılan borçlanma tutarının, kurumun öz sermayesinin üç katını aşması durumunda alınan borcun öz sermayenin üç katını aşan kısmı örtülü sermaye olarak kabul edilecek ve borcun bu kısmına isabet eden kur farkı, faiz, vade farkı vb. giderler kurum kazancının tespitinde kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate alınacaktır.

Doğal olarak kurumların ortak ve ortakla ilişkili kişilerden temin ettiği borçlanmaların toplam tutarının kurumun öz sermayesinin üç katını aşmaması durumunda söz konusu borçlanmaların örtülü sermaye kapsamında değerlendirilmesi mümkün olmayacaktır.

Çeşitli ülkelerde örtülü sermaye uygulamasında esas alınan borç/öz sermaye oranı her bir ülke itibarıyla şu şekildedir;

---

<sup>2</sup> Örtülü sermaye müessesesine ilişkin usul ve esasların düzenlendiği 5520 sayılı Kanununun 12.maddesi, T.B.M.M. Plan ve Bütçe Komisyonunda bir kısım değişikliklere maruz kalmıştır. Buna göre; kurumların, ortaklarından veya ortaklarla ilişkili olan kişilerden doğrudan veya dolaylı bir şekilde temin ederek işletmede kullandıkları borçların, hesap dönemi içinde herhangi bir tarihte kurumun öz sermayesinin iki katını aşan kısmının örtülü sermaye sayılmasının öz kaynak yetersizliği nedeniyle de kaynaklara yönelmek zorunda kalan kurumlar aleyhine bir yük oluşturacağı, kurumların sermaye temininde büyük güçlükler yaşamasına ve ticari hayatın olumsuz yönde etkilenmesine neden olunacağından birinci fıkradaki "iki katı" ibaresi "üç katı" şeklinde değiştirilmiştir.

**Tablo:2** Örtülü Sermaye Uygulamasında Borcun Sermayeye Oranı Yönüyle Seçilmiş Bazı Ülkeler (2002 İtibariyle)

Ülke Adı	Borcun Sermayeye Oranı	Borcun Türü
Avustralya	02:01	İlişkili kişi, Yabancı Borç
İspanya	03:01	Bütün Yabancı Borç
Kanada	03:01	İlişkili kişi, Yabancı Borç
Yeni Zelanda	0	Bütün Borç
Fransa	1,5:1	İlişkili kişi, Yabancı Borç
Bileşik Kraliyet	01:01	Bütün Borç
ABD	1,5:1(ama değişir)	Bütün Borç
Almanya	9:1-3:1	İlişkili kişi, Yabancı Borç
İsviçre	Değişir	İlişkili kişi, Yabancı Borç
Hollanda	Değişir	İlişkili kişi, Yabancı Borç
Belçika	0	0
Singapur	0	0
Malezya	0 ama% 15 stopaj	Oturumsuzlara ödenen faizden
Tayland	0	0
İsveç	0	0
Avusturya	0	0
Danimarka	0 Belki 4:1 ileride	0
Meksika	0	0
İtalya	Yeni Vergi Yasası	0
Brezilya	0	0

**Kaynak;** (Kızılot, Ş.(2002). Türk Vergi Hukukunda Örtülü Kazanç Ve Örtülü Sermaye, Ankara: Yaklaşım Yayınları)

5520 sayılı KVK'nın 12. maddesinde yer alan düzenleme uyarınca ortak ya da ortakla ilişkili kişilerden kullanılan borcun kurumun öz sermayesi ile mukayese edilmesi nedeniyle yapılan borçlanma işleminin tutarına bağlı olarak "gerçek borç" ya da "gizli sermaye-örtülü sermaye" kullanıldığı sonucu ortaya çıkabilir.

Buna göre kurumların ortak ya da ortakla ilişkili kişilerden kullandıkları borcun öz sermayenin üç katına kadar olan kısmı "gerçek borç" bu oranı aşan kısmı ise "gizli sermaye-örtülü sermaye" olarak değerlendirilecektir.

Öz sermayenin 3 katını aşan borçlanmaların, aşan kısmının örtülü sermaye olarak kabul edilecek olması, kaynağın bir kısmının borç bir kısmının ise örtülü sermaye olarak kabul edilmesine yol açacaktır. Kaynak borç mudur? Yoksa sermaye midir? Bu aynı kaynak hem borç hem de örtülü sermayedir. Bu durum neticede finansal tabloların doğruluğu açısından da sorun oluşturacaktır. Finansal tabloların sunuluşuna ilişkin Türkiye Muhasebe Standardı Hakkında Tebliğin (TMS1) 7 numaralı paragrafında aşağıdaki ifadeler yer almaktadır.

"Finansal tablolar işletmenin finansal durumunun ve finansal performansının biçimlendirilmiş sunumudur. Genel amaçlı finansal tabloların hedefi, geniş bir kullanıcı kitlesinin ekonomik kararlar almalarına yardımcı olan işletmenin finansal durumu, finansal performansı ve nakit akışları hakkında bilgi sağlamaktır. Ayrıca finansal tablolar, yöneticilerin kendilerine emanet edilen kaynakları ne etkinlikte kullandıklarını da gösterir. Finansal tablolar bu amaca ulaşmak için işletmeyle ilgili aşağıdaki bilgileri sunar:

- a) varlıklar;
- b) yabancı kaynaklar (veya borçlar)
- c) öz kaynaklar;
- d) gelir ve giderler, kârlar ve zararlar;
- e) öz kaynaklardaki diğer değişimler ve
- f) nakit akışları.

Bu bilgi, dipnotlarda yer alan diğer bilgilerle birlikte finansal tablo kullanıcılarının işletmenin gelecekteki nakit akışlarını ve özellikle bunların zamanını ve kesinliklerini tahmin etmelerine yardımcı olur." (Tekin ve Kartaloğlu,2010:455,456)

### **2.2.2.1. Örtülü Sermaye Kıyaslamasında Dikkate Alınacak Öz Sermaye**

5520 sayılı KVK'nın 12. maddesi uyarınca örtülü sermaye uygulaması açısından kurumun Vergi Usul Kanunu'na göre tespit edilmiş hesap dönemi başındaki öz sermayesini,

yeni işe başlayanlarda ise işe başlama tarihindeki öz sermayeyi ifade etmektedir.(Duman,2008:16)

VUK' nun 192. Maddesi aşağıda yer aldığı gibidir.

“Bilanço, envanterde gösterilen kıymetlerin tasnifli ve karşılıklı olarak değerleri itibariyle tertiplenmiş hulasasıdır. Bilanço aktif ve pasif olmak üzere iki tabloyu ihtiva eder. Aktif tablosunda mevcutlar ile alacaklar (ve varsa zarar), pasif tablosunda borçlar gösterilir. Aktif toplamı ile borçlar arasındaki fark, müteşebbisin işletmeye mevzu varlığını (Öz sermayeyi) teşkil eder. Öz sermaye pasif tablosuna kaydolunur ve bu suretle aktif ve pasif tablolarının toplamları denkleştir. İhtiyatlar ve kar ayrı gösterilseler dahi öz sermayenin cüzileri sayılırlar.”

Ortak ya da ortakla ilişkili kişilerden borçlanan kurumun hesap dönemi başındaki öz sermayesinin sıfır veya negatif değerler taşıması durumunda, söz konusu kurumun ortak ve ortaklarla ilişkili kişiler den yaptığı borçlanmaların tamamının örtülü sermaye olarak değerlendirilmesi gerektiği 1 seri numaralı Kurumlar Vergisi Genel Tebliği'nde belirtildiği gibi enflasyon düzeltmesi yapılan dönemlerde düzeltilmiş öz sermayenin kıyaslamada dikkate alınması gerekmektedir.

#### **2.2.2.2. Borç/Öz Sermaye Kıyaslamasında Toplama Yapılacak Mı?**

Örtülü sermaye müessesine ilişkin yasal düzenlemenin yer aldığı 5520 sayılı KVK'nın 12. maddesinin (5) numaralı fıkrasında madde metninde yer alan oranların, borç veren ortaklar ve ortakların ilişkide bulunduğu kişiler için topluca dikkate alınacağı hüküm altına alınmıştır.

(X) AŞ.'nin hesap dönemi başındaki öz sermayesi 600 birimdir. (X) AŞ.'nin ortağı (A)' dan 500 birim, ortakla ilişkili kişi sayılan (B) bankasından 1000 birim. İlişkili şirketlere finansman temin eden (C) kredi şirketinden ise 1.000 birim borç almıştır. Bu durumda öz sermaye ile kıyaslanacak borç tutarı şu şekilde hesaplanacaktır.

Ortak (A).....	500 birim
Ortakla ilişkili kişi sayılan (B) bankası.....	500 birim
İlişkili şirketlere finansman temin eden (C) kredi şirketi.....	1.000 birim
<b>TOPLAM.....</b>	<b>2.000 birim</b>

(X) AŞ.'nin öz sermayesinin 3 katını  $600 \times 3 = 1.800$  birim  $2.000 - 1.800 = 200$  birim örtülü sermaye olarak dikkate alınarak bu tutar üzerinden ödenen veya hesaplanan faiz, kur farkı ve benzeri giderle kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate alınacaktır. Dikkat edileceği üzere her iki borcun topluca dikkate alınması durumunda söz konusu şartın gerçekleştiği sonucu ortaya çıkacaktır.

### **2.2.2.3. Borç/Öz Sermaye Oranı'nın Kıyaslama Zamanı ve Reddedilecek Gider Miktarı**

5520 sayılı KVK'nın 12. maddesinin (1) numaralı fıkrası "Kurumların, ortaklarından veya ortaklarla ilişkili olan kişilerden doğrudan veya dolaylı olarak temin ederek işletmede kullandıkları borçların, hesap dönemi içinde herhangi bir tarihte kurumun öz sermayesinin üç katını aşan kısmı, ilgili hesap dönemi için örtülü sermaye sayılır." Şeklinde dir.

213 Sayılı VUK'nun 174. Maddesinde Hesap döneminin normal olarak takvim yılı olacağı, takvim yılı dönemi faaliyet ve muamelelerinin mahiyetine uygun bulunmayanlar için, bunların müracaatı üzerine Maliye Bakanlığı 12'şer aylık özel hesap dönemleri belli edebileceği Yeniden işe başlama veya işi bırakma hallerinde, hesap dönemi içinde bir yıldan eksik olan faaliyet süresi, hesap dönemi sayılacağı belirtilmiştir.

Aşağıdaki tabloda bir şirketin çeşitli tarihlerde ortak veya ortakla ilişkili kişilerden yapmış olduğu borçlanmaya ilişkin bilgiler yer almaktadır.

<b>Tarih</b>	<b>Alınan Borç(TL)</b>	<b>Ödenen Borç(TL)</b>	<b>Bakiye(TL)</b>
15.02.2013	2.000.000		2.000.000
24.04.2013	3.000.000		5.000.000
18.07.2013		2.000.000	3.000.000
16.12.2013	1.000.000		4.000.000

Tabloda, 01.01.2013 tarihi itibarıyla öz sermayesi 1.000.000 TL olan (A) İşletmesinin 2013 hesap dönemi içinde ortak veya ortakla ilişkili kişilerde yapmış olduğu borçlanmalar yer

almaktadır. Bu tabloya göre söz konusu borçlanma işlemlerinin örtülü sermaye karşısındaki durumu aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

	<b>Dönemler</b>	<b>Örtülü Sermaye Tutarı (TL)</b>
<b>1</b>	01.01.2013 - 15.02.2013	0
<b>2</b>	15.02.2013 - 24.04.2013	0
<b>3</b>	24.04.2013 - 18.07.2013	2.000.000
<b>4</b>	18.07.2013 - 16.12.2013	0
<b>5</b>	16.12.2013 - 31.12.2013	2.000.000

Buna göre birinci dönem ortaktan yapılan bir borçlanma söz konusu olmadığı için, ikinci dönem ise ortaktan alınan borç tutarının öz sermayenin 3 katına eşit tutar olan 3 milyon TL'yi aşmadığı için bu dönemlerde örtülü sermaye gerçekleşmemiştir.

Üçüncü dönemde; 24.04.2013 tarihinde, ortaktan daha önceden alınmış 2 milyon TL borca ilaveten 3 milyon TL daha alınması üzerine toplam borç 5 milyon TL'ye ulaşmış, dolayısıyla 2 milyon TL tutar için örtülü sermaye şartları gerçekleşmiştir.

Dördüncü dönemde; 18.07.2013 tarihinde 2 milyon TL geri ödemede bulunulmuş, ortaktan alınan borç tutarı tekrar 3 Milyon TL seviyesine inmiş dolayısıyla örtülü sermaye durumu ortadan kalkmıştır.

Son dönemde, 16.12.2013 tarihinde alınan ilave 1 Milyon TL, toplam borç tutarını 4 Milyon seviyesine yükseltmiş, dolayısıyla 1 Milyon TL tutarında örtülü sermaye şartları tekrar gerçekleşmiştir.

Sonuç olarak; 24.04.2013-18.07.2013 tarihleri arasında 2 Milyon TL, 16.12.2013-31.12.2013 tarihleri arasında ise 1 Milyon TL örtülü sermaye kapsamında değerlendirilecek ve bu tutarlara isabet eden faiz, kur farkı vb giderler işletmenin kazancının belirlenmesinde dikkate alınamayacaktır.

Yukarıdaki şekilde görüleceği üzere, toplam borcun öz sermaye tutarının üç katını aştığı tarihler arasında örtülü sermayeye ilişkin şartlar oluşmuş olmaktadır. Geri ödemeler nedeniyle

borcun miktarında azalışların ve toplam borcun öz sermayenin üç katına eşit olduğu veya altına indiği tarihlerde örtülü sermayeden bahsedilemeyecektir.( Şentürk,2014:39,40)

#### **2.2.2.4.Yabancı Para Cinsinden Borçlanmalarda Borç/Öz Sermaye Kıyaslamasında Dikkate Alınacak Kur**

Kurumların gerek ortaklarından gerekse ortakla ilişkili kişilerden yabancı para cinsinden yapmış oldukları borçlanmalarda örtülü sermaye uygulamasına ilişkin borç / öz sermaye oranı kıyaslanırken kurum nasıl belirlenmesi gerektiği önem arz etmektedir.

5520 sayılı Kanununun 12. maddesinde örtülü sermaye uygulaması açısından kıyaslamada kullanılacak öz sermayenin hesap dönemi başındaki öz sermaye olduğu belirtilmiştir. 1 Seri No'lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği'nde bu konu ile ilgili açıklamalar yapılmıştır. Söz konusu tebliğde, “Yabancı para üzerinden yapılan borçlanmalara ilişkin borç/öz sermaye hesabında, her bir borcun alındığı tarihte geçerli olan döviz kuru esas alınacaktır. Yabancı para üzerinden alınan borcun vadesinin izleyen yıla sarkması halinde, izleyen yıl için söz konusu hesaplama, borcun ödenmeyen tutarının bilanço günü itibarıyla Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre değerlendirilmiş tutarı esas alınmak suretiyle yapılacaktır.” şeklinde açıklama getirerek tereddütleri gidermiştir.

#### **2.2.3. Borcun İşletmede Kullanılması Gerektiği**

1 Seri No'lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği'nde açıklamada, Örtülü sermayeden söz edilebilmesi için borcu alan kurumun bu borcu işletme veya yatırım harcamalarında kullanması gerekmektedir. Bu borcun aynı şartlarla diğer başka bir kuruma aktarılması halinde, işletmede kullanılan bir borçtan söz etmek mümkün olmayacak ve bu borçlanma nedeniyle örtülü sermaye oluşmayacağı belirtilerek aşağıdaki örnek verilmiştir.

Kurum (A), Kurum (B)'nin %60 oranında, Kurum (B)'de Kurum (C)'nin aynı oranda ortağıdır. Kurum (B), Kurum (A)'dan aldığı 1.000.000.- TL borcun yarısını aynı şartlarla Kurum (C)'ye borç vermiştir. Bu durumda, Kurum (B)'nin Kurum (A)'dan almış olduğu borcun yarısı, işletmede kullanılmadan devredildiğinden, borcun bu tutar kadar kısmının Kurum (B) için örtülü sermaye olduğundan söz edilemez. Diğer taraftan, Kurum (C)'nin kullandığı borç tutarı her halükarda örtülü sermaye hesabında dikkate alınacaktır.

Buna karşılık borcu kullanan kurumun aynı zamanda borç kullandığı ortak veya ortakla ilişkili kişiden alacağıın olması durumunda örtülü sermayenin varlığının tespitinde bu kurumdan olan alacağın bu kuruma olan borca mahsup edilmesi söz konusu olmayacaktır.



#### 2.2.4. Borcun İşletmede Devamlı Kullanılması Şart mıdır?

Kurumların 2005 ve daha önceki hesap döneminde elde ettikleri kurum kazançlarının tespiti ve vergilendirilmesine ilişkin usul ve esasların düzenlendiği 5422 sayılı KVK'nın 16. maddesine göre kurumlar vergisi mükellefleri tarafından yapılan bir borçlanmanın örtülü sermaye sayılabilmesi için üç unsurun gerçekleşmesi gerekmektedir. Bunlar;

- Kurumun "dolaylı veya dolaysız bir şirket ilişkisi" veya "devamlı ve sıkı bir iktisadi ilişki" içinde bulunduğu gerçek ve tüzel kişilerden borçlanması,

- Alınan borç ile kurumun öz sermayesi arasındaki oranın "emsali kurumlara nazaran bariz bir farklılık" göstermesi ve

- Kurumun sözü edilen gerçek ve tüzel kişilerden yaptığı borçlanmaların, kurum bünyesinde "sürekli olarak" kullanılması,

unsurları idi.

Anılan düzenleme uyarınca kurumlar vergisi mükellefleri tarafından yapılan borçlanmaların örtülü sermaye olarak değerlendirilebilmesi için söz konusu borcun sürekli kullanılması şart olmakla birlikte "sürekli" ifadesinden ne anlaşılması gerektiğine ilişkin olarak madde metninde herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Ancak, yargıya intikal eden ihtilaflara ilişkin olarak verilen çeşitli kararlarda, örtülü sermaye uygulaması açısından süreklilikten, en az bir hesap döneminin anlaşılması gerektiği belirtilmekteydi. Ancak, başlangıçta bir yıldan kısa bir vade ile alınan borcun, kullanıldığı yer ve kurumun ödeme gücü itibarıyla vadesinde ödenmeyeceği belli ise (yani vadesi uzatılacak ya da yeniden borçlanılacaksa) başlangıçtan itibaren devamlılık unsurunun varlığının kabulü gerekmektedir.

Ancak, 5520 sayılı KVK'nın 12. maddesinde uluslararası gelişmeler ve genel kabul görmüş ilkeler dikkate alınarak yeniden düzenlenen örtülü sermaye müessesesinde, devamlılık unsuruna yer verilmemiştir. Bu bağlamda, ortaklardan veya ortakla ilişkili kişilerden alınan borcun miktarı kurumun hesap dönemi başındaki öz sermayesinin 3 katından fazla ise fazla olan bu kısım, borcun işletmede kullanıldığı süreye bakılmaksızın örtülü sermaye olarak kabul edilecektir.

Örneğin; hesap dönemi başındaki öz sermayesi 300 birim olan (A) A.Ş.'nin, ortağı olan Bay (B)'den bir günlüğüne almış olduğu 1000 birim borcun, 100 birimi örtülü sermaye sayılacak ve yapılan bu borçlanma için ödenen veya hesaplanan faiz, kur farkı ve benzeri diğer giderlerin örtülü sermaye sayılan 100 birimlik borca isabet eden kısmı kanunen kabul edilmeyen gider olarak değerlendirilmek suretiyle kurum kazancına ilave edilecektir.

Bu durumda 5520 sayılı KVK uyarınca örtülü sermaye uygulaması açısından kurumlar vergisi mükelleflerinin ortak ya da ortakla ilişkili kişilerden temin ettikleri borcun işletmede kullanım süresinin herhangi bir önemi bulunmamaktadır. Diğer şartların mevcut olması halinde, işletmede bir gün kullanılan borçlar bile örtülü sermaye olarak nitelendirilebilecektir.

Aslında, sermaye kavramı, devamlılık unsurunu kendi içerisinde barındırmaktadır. İşletmeye koyulan değerlerin sermaye olarak nitelendirilebilmesi, bu değerlerini sürekli olarak işletmenin kullanımına sunulması ile mümkün olabilecektir. Nitekim Muhasebe Standartları Genel Tebliğlerinde, işletmenin kullanımına tahsis edilen değerlerin sermaye olarak kabul edileceği belirtilmiştir. Bu kapsamda düşünüldüğünde, bir gün için verilen bir borcun, işletmenin kullanımına tahsis edildiğini söylemenin mümkün olmaması gerekmektedir.

### **2.3. ÖRTÜLÜ SERMAYE SAYILMAYACAK BORÇLANMALAR**

5520 sayılı KVK'nın 12'nci maddesinde yapılan tanımlamadan da anlaşılacağı üzere, "Kurumların ortaklarından veya ortaklarla ilişkisi olan kişilerden doğrudan veya dolaylı olarak temin ederek işletmede kullandıkları borçların hesap dönemi içinde herhangi bir kurumun öz sermayesinin üç katını aşan kısmı, ilgili hesap dönemi için örtülü sermaye" sayılmaktadır.

Örtülü sermaye kapsamında borç kapsamı dışında tutulacak ve borç hesaplanmalarına girmeyecek borçlar 5520 sayılı KVK'nın 12. maddesinin (6) numaralı fıkrasında sayılmıştır. Bu kapsamda olmak üzere kurumun ortaklarından veya ortaklarının ilişkili olduğu kişilerden yapılmış olmasına ve hesap dönemi başındaki öz sermayesinin üç katını aşmasına rağmen anılan fıkra hükmü uyarınca örtülü sermaye mahiyetinde değerlendirilmeyecektir.

Örtülü sermaye mahiyetinde değerlendirilmeyecek olan borçlanmalar ayrıntıları ile aşağıda değinilecektir.

#### **2.3.1. Gayri Nakdi Teminatlar Karşılığında Üçüncü Kişilerden Yapılan Borçlanmalar**

Kurumların ortaklarının veya ortakla ilişkili kişilerin sağladığı gayri nakdi teminatlar karşılığında üçüncü kişilerden yapılan borçlanmalar 5520 sayılı KVK'nın 12. maddesinin 6. Fıkrası (a) bendi uyarınca örtülü sermaye olarak değerlendirilmeyecektir.

Kurumun kasasında veya bankada bulunan yerli veya yabancı paralar ile her an nakde çevrilebilen çekler, altın, Devlet Tahvili, Hazine bonosu, Toplu Konut İdaresince çıkarılan veya

İMKB’de işlem gören hisse senetleri, tahvil ve bonolar dışındaki her türlü teminat gayrinakdi teminat olarak değerlendirilecektir.

Dolayısıyla, kurumların ortaklarının veya ortakla ilişkili kişilerin sağladıkları gayrinakdi teminatlar karşılığında üçüncü şahıslardan yapacakları borçlanmalar örtülü sermaye olarak değerlendirilmeyecek, buna karşılık nakdi teminatlar karşılığında üçüncü şahıslardan yapılacak borçlanmalar ise örtülü sermaye olarak değerlendirilecektir. Doğal olarak kurumların ortaklarının veya ortakla ilişkili kişilerin sağladıkları nakdi teminatlar karşılığında üçüncü şahıslardan yapacakları borçlanmalar, söz konusu borçlanma ortak ya da ortakla ilişkili kişilerden yapılmamış olsa dahi örtülü sermaye olarak değerlendirilmiş olacaktır.

Borçlanma kaynağının nakdi veya gayrinakdi teminatı esas alınarak örtülü sermaye kapsamında değerlendirilmesinde bir ayrıma gidilmesi ve nakdi teminatlarla sağlanan kredilerin borç kapsamı içinde düşünülmesinin nedeni, nakdi teminatın aslında, borç olarak verildiği ancak bu borç işleminin peçelenmesi için bankanın aracı olarak kullanıldığı düşüncesi olduğu, gayrinakdi teminatlarda ise peçeleme işleminin olmadığı düşüncesi yatmaktadır.

### **2.3.2. Banka ve Finans Kurumlarından ya da Sermaye Piyasalarından Temin Edilerek Aynı Şartlarla Kısmen veya Tamamen Kullandırılan Borçlanmalar**

5520 sayılı KVK'nın 12. maddesinin 6. Fıkrası (b) bendinde, Kurumların iştiraklerinin, ortaklarının veya ortaklarla ilişkili kişilerin, banka ve finans kurumlarından ya da sermaye piyasalarından temin ederek aynı şartlarla kısmen veya tamamen kullandığı borçlanmaların örtülü sermaye olarak değerlendirilmeyeceği hüküm altına alınmıştır.

1 Seri No’lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği’nde belirtildiği üzere, ortaklar vasıtasıyla kurumların iştiraklerinin, ortaklarının veya ortaklarla ilişkili kişilerin, banka ve finans kurumlarından ya da sermaye piyasalarından temin ederek aynı şartlarla kısmen veya tamamen kullandığı borçlanmalar örtülü sermaye sayılmayacaktır.

Buna göre, kurumların iştiraklerinin, ortaklarının veya ortaklarla ilişkili kişilerin banka veya finans kurumlarından ya da sermaye piyasalarından temin ederek aynı şartlarla, yani kredi sözleşmesinin içerdiği vade, faiz oranı ve benzeri kullandırılma şartlarında herhangi bir değişiklik yapılmadan kısmen veya tamamen kullandığı borçlanmalar, örtülü sermaye kapsamı dışında tutulmuştur. Buna göre, kredibilitesi olan grup şirketinin, anılan kaynaklardan temin edip ihtiyacı olan diğer grup şirketlerine aynı şartlarla kısmen veya tamamen aktardığı krediler örtülü sermaye tutarının tespitinde borç olarak dikkate alınmayacaktır. Dolayısıyla,

grup şirketinin finans kuruluşlarından temin etmiş olduğu krediyi, aynı faiz ve vade ile birden fazla şirkete paylaşırması durumunda örtülü sermayeden söz edilemeyecektir.

### **2.3.3. Bankacılık Kanuna Göre Faaliyette Bulunan Bankalar Tarafından Yapılan Borçlanmalar**

5520 sayılı KVK'nın 12. maddesinin 6. Fıkrası (c) bendi uyarınca 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'na göre faaliyette bulunan bankalar tarafından yapılan borçlanmaların örtülü sermaye olarak değerlendirilmeyeceği hüküm altına alınmıştır.

Bankalar tarafından alınan kredilere ilişkin olarak Bankacılık Kanununda gerekli düzenlemeler yer aldığından Kurumlar Vergisi Kanununda ayrıca düzenleme yapılmasına gerek görülmemiştir. Bu nedenle, bankalar tarafından kendi faaliyet konuları çerçevesinde, ulusal ve uluslararası piyasalardan yapılan borçlanmalar, herhangi bir şarta bağlı olmaksızın örtülü sermaye kapsamında değerlendirilmeyecektir.

19.10.2005 tarih ve 25983 (Mükerrer) sayılı 5411 sayılı Kanunun 2. maddesinde Türkiye'de kurulu mevduat bankaları, katılım bankaları, kalkınma ve yatırım bankaları, yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubeleri, finansal holding şirketleri, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu ve bunların faaliyetleri bu Kanun hükümlerine tabi olduğu; 3. maddesinde ise içlerinden en az bir tanesi bir kredi kuruluşu olmak şartıyla bağlı ortaklıklarının tümü veya çoğunluğu kredi kuruluşu veya finansal kuruluş olan şirketin "finansal holding şirketi" olarak değerlendirileceği hüküm altına alınmıştır.

Aynı kanunu'nun 3. maddesinde "Banka" kavramının; mevduat bankaları ve katılım bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarını ifade ettiği hüküm altına alınmıştır. Anılan madde uyarınca;

- Mevduat bankası: Bu Kanuna göre kendi nam ve hesabına mevduat kabul etmek ve kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubelerini,

- Katılım bankası: Bu Kanuna göre özel cari ve katılma hesapları yoluyla fon toplamak ve kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubelerini,

- Kalkınma ve yatırım bankası: Bu Kanuna göre mevduat veya katılım fonu kabul etme dışında; kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren ve/veya özel kanunlarla

kendilerine verilen görevleri yerine getiren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'de ki şubelerini, ifade ettiği hüküm altına alınmıştır.

Buna göre bankaların, ortakları veya ortaklarıyla ilişkili kişilerden yapmış oldukları ve hesap dönemi başındaki öz sermayelerinin üç katını aşan ve işletmede kullanılan borçlanmaların örtülü sermaye olarak değerlendirilmesi söz konusu olmayacaktır.

#### **2.3.4. 3226 Sayılı Finansal Kiralama Kanunu Kapsamında Faaliyet Gösteren Finansal Kiralama Şirketleri, 90 Sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname Kapsamında Faaliyet Gösteren Finansman Ve Faktoring Şirketleri İle İpotek Finansman Kuruluşlarının Bu Faaliyetleriyle İlgili Olarak Ortak Veya Ortakla İlişkili Kişi Sayılan Bankalardan Yaptıkları Borçlanmalar**

5520 sayılı KVK'nın 12. maddesinin (6/ç) bendinde özetle; 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu kapsamında faaliyet gösteren finansal kiralama şirketleri, 90 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname kapsamında faaliyet gösteren finansman ve faktoring şirketleri ile ipotek finansman kuruluşlarının bu faaliyetleriyle ilgili olarak ortak veya ortaklarla ilişkili kişi sayılan bankalardan yaptıkları borçlanmaların örtülü sermaye mahiyetinde olmadığı hüküm altına alınmıştır.

Anılan düzenleme uyarınca finansal kiralama şirketleri, finansman ve faktoring şirketleri ile ipotek finansman kuruluşlarının bu faaliyetleri ile ilgili olarak sadece ortak ya da ortaklarla ilişkili kişi sayılan bankalardan yaptıkları borçlanmalar örtülü sermaye mahiyetinde olmayıp, buna karşılık bankalar dışındaki ortak ya da ortaklarla ilişkili kişi ya da kurumlardan yapmış olduğu borçlanmaların hesap dönemi başındaki öz sermayesinin üç katını aşan kısmı örtülü sermaye olarak değerlendirilecektir.

#### **2.4. ÖRTÜLÜ SERMAYE MAHİYETİNDEKİ BORÇLARA AİT KUR FARKLARININ DURUMU**

##### **2.4.1. Örtülü Sermaye Uygulamasında Kur Farkı Giderlerinin Durumu**

Kurumların 2005 ve daha önceki hesap dönemlerinde elde etmiş oldukları kurum kazançlarının tespiti ve vergilendirilmesine ilişkin usul ve esasların düzenlendiği 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 15. maddesinin (2) numaralı bendinde örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faizlerin kurum kazancının tespitinde kanunen kabul edilmeyen gider

olarak dikkate alınması gerektiği hüküm altına alınmıştır. Anılan madde metninde sadece örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faizlerin gider olarak kabul edilmeyeceği belirtilmesi nedeni ile örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan kur farklarının gider olarak indirilip indirilemeyeceğine ilişkin olarak uygulamada bir kısım tartışmalar bulunmaktaydı.

Ancak 5520 sayılı KVK'nın 11. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan kur farklarının Kurum kazancının tespitinde kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate alınması gerektiği belirtilmek suretiyle söz konusu tartışmalara son verilmiştir.

Bu kapsamda olmak üzere vadesi 01.01.2006 tarihinden sonraya sarkan borçlanmalar için de geçerli olmak üzere, örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan kur farkları, kurum kazancının tespitinde kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate alınacaktır.

#### **2.4.2. Örtülü Sermaye Uygulamasında Kur Farkı Gelirlerinin Durumu**

Kurumların kullanmış olduğu borçların örtülü sermaye kapsamında değerlendirilmesi durumunda; örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan kur farkları ve benzeri giderlerin, KVK'ın 11inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine göre gider olarak dikkate alınamayacağından, örtülü sermaye kabul edilen borçlanmalarda TL'nin değer kazanması sonucu oluşacak kur farkı gelirlerinin de söz konusu borcun örtülü yoldan konulan bir sermaye olarak kabul edilmesinin bir sonucu olarak, vergiye tabi kurum kazancının tespitinde gelir olarak dikkate alınması söz konusu olmayacaktır. Dolayısıyla, örtülü sermaye kabul edilen borçlanmalarda kur farkı geliri olarak dikkate alınan tutarların kurum kazancından düşülmesi gerekmektedir. Aynı şekilde borç veren tarafından düzeltme yapılırken, faiz gelirlerinden örtülü sermayeye isabet eden kısımlar kâr payı geliri olarak dikkate alınacak ve şartların varlığı halinde iştirak kazançları istisnası olarak vergiden istisna edilecek; kur farkı gelirlerinden örtülü sermayeye isabet eden herhangi bir tutar var ise bu gelirler de vergiye tabi kazancın tespitinde dikkate alınmayacak; TL'nin değer kazanması sonucu örtülü olarak konulmuş sermayeye isabet eden bir kur farkı giderinin mevcut olması halinde de bu gider vergiye tabi kazancın tespitinde dikkate alınmayacaktır.

**Örnek:** (X) Kurumu, ortağı olan (Y) Kurumundan 2012 hesap döneminde 1.000.000 Euro borç almıştır. Kullanılan borç tutarının 400.000 Euro'luk kısmı örtülü sermaye kapsamında değerlendirilmiştir. İlgili dönemde Euro kurundaki düşüş nedeniyle, borcu kullanan

(X) Kurumunun kur farkı geliri oluşmuştur. Örtülü sermaye sayılan 400.000 Euro'luk kısmına isabet eden kur farkı geliri 50.000 TL'dir. Borcu kullanan (X) Kurumu almış olduğu yabancı para cinsinden borca bağlı olan ve kurlardaki düşüş sebebiyle ortaya çıkan kur farkı gelirinin, borcun örtülü sermaye olarak değerlendirilen kısmına isabet eden 50.000 TL'yi gelir olarak dikkate alamayacaktır. Diğer taraftan borcu veren (Y) Kurumu ise kendisi için kur farkı gideri sayılan giderinin örtülü sermayeye isabet eden 50.000 TL'sini gider olarak dikkate alamayacaktır. (Sönmez ve Üredi, 2013:120,121)

## **2.5. ÖRTÜLÜ SERMAYENİN TESPİTİ SONUCUNDA YAPILACAK İŞLEMLER VE KARŞI KURUM DÜZELTMESİ**

### **2.5.1. Karşı Kurum Düzeltmesine İlişkin Genel Açıklama**

KVK'nın 12'nci maddesinin 7. fıkrasında Örtülü sermaye üzerinden kur farkı hariç, faiz ve benzeri ödemeler veya hesaplanan tutarlar, Gelir ve Kurumlar Vergisi kanunlarının uygulanmasında, gerek borç alan gerekse borç veren nezdinde, örtülü sermaye şartlarının gerçekleştiği hesap döneminin son günü itibarıyla dağıtılmış kâr payı veya dar mükellefler için ana merkeze aktarılan tutar sayılır. Daha önce yapılan vergilendirme işlemleri, tam mükellef kurumlar nezdinde yapılacak düzeltmede örtülü sermayeye ilişkin kur farklarını da kapsayacak şekilde, taraf olan mükellefler nezdinde buna göre düzeltilir. Şu kadar ki, bu düzeltmenin yapılması için örtülü sermaye kullanan kurum adına tarh edilen vergilerin kesinleşmiş ve ödenmiş olması şart olduğu hüküm altına alınmıştır.

5520 sayılı KVK'nın 12'nci maddesinin gerekçesinde, örtülü sermaye uygulamasına taraf olan mükellefler nezdinde yapılacak düzeltme işlemlerine ilişkin olarak, bir kurumda örtülü sermaye şartlarını taşıması sebebiyle indirimi reddedilen borçlar için nakden veya hesaben ödenen faizlerin, mükerrer vergilemeyi önlemek amacıyla elde eden yönünden kâr payı olarak yeniden tasnif edilmesi ve buna göre gerekli düzeltmelerin yapılmasının amaçlandığı, ancak düzeltme işleminin, sadece taraf olan mükellefler nezdinde yapılacağı, bu mükelleflerin ortaklarına ilişkin daha alt kademelerde düzeltme yapılmasının söz konusu olmayacağı belirtilmiştir.

Kurumlar Vergisi Kanunlarının uygulanmasında, gerek borç alan gerekse borç veren nezdinde, örtülü sermaye şartlarının gerçekleştiği hesap döneminin son günü itibarıyla dağıtılmış kâr payı veya dar mükellefler için ana merkeze aktarılan tutar sayılacaktır. Kur farkları bu kapsamda değerlendirilmeyecektir.

### 2.5.2. Kâr Dağıtım Stopajı

5520 sayılı KVK'nın 12. maddesinin (7) numaralı fıkrasında, örtülü sermaye üzerinden kur farkı hariç, ödenen veya hesaplanan faiz veya benzeri ödemeler veya hesaplanan tutarların kâr payı veya ana merkeze aktarılan tutar sayılacağı belirtilmiştir. Bu durumda örtülü sermaye mahiyetindeki borçlara ilişkin ödenen veya hesaplanan kur farkları üzerinden herhangi bir kâr dağıtım stopajının yapılması söz konusu değildir.

Buna karşılık örtülü sermaye mahiyetindeki borçlanmalar üzerinden ödenen veya hesaplanan faiz ve benzeri ödemeler kâr payı veya ana merkeze aktarılan tutar sayılacak ve bu şekilde dağıtılmış kâr payının net kâr payı tutarı olarak kabul edilmesi ve brüte tamamlanması sonucu bulunan tutar üzerinden, GVK 'nın 94. maddesinin 6/b bendi uyarınca ortakların hukuki niteliğine göre belirlenen oranlarda vergi kesintisi yapılması gerekmektedir. Ancak, borç alan ve borç veren kurumun hukuki nitelikleri, vergi kesintisinin yapılmasında farklı durumlar ortaya çıkarabilecektir.

Öte yandan kurumlarca birden fazla ortak ya da ortakla ilişkili kişilerden yapılan ve öz sermayesinin üç katını aşan tutardaki borçlanmalar ile ilgili olarak ödenen faizlerin reddedilmesi nedeniyle her borç veren yönünden kâr payı olarak kabul edilecek tutar, reddedilen faiz tutarına, borç verenlerin verdikleri borçların toplam borca oranı dikkate alınmak suretiyle belirlenecektir.

Örneğin;

- Ortak (A)'nın borç verdiği tutar 1.000,
- Ortak (B)'nin borç verdiği tutar 2.000,
- Ortak (C) Bankasının borç verdiği tutar ise 4.000 ve

işletme öz sermayesinin 1.500 birim olduğu varsayımı ile toplam borcun 4.500 birimi aşan kısmı örtülü sermaye sayılacak; bu hesaplamada ortak (C)' nin banka olması nedeniyle verdiği borç tutarının % 50'si olan  $(4.000/2=)$  2.000 birim dikkate alınacaktır.

Buna göre örtülü sermaye sayılacak olan tutar  $[(1.000+2.000+2.000) - (3 \times 1500) =]$  500 birim olup, bu tutarın her bir ortak itibariyle dağılımı aşağıdaki gibi olacaktır;

{Ortaklara isabet eden örtülü sermaye tutarı = (Ortağın borç verdiği tutar/Örtülü sermayenin hesabında dikkate alınacak toplam borç tutarı) x Örtülü sermaye tutarı}

- Ortak (A) için  $\{(1.000/5.000) \times 500= \}$  100,
- Ortak (B) için  $\{(2.000/5.000) \times 500= \}$  200,



- Ortak (C) için  $\{(2.000/5.000) \times 500 = \}$  200,

birime isabet eden tutarlar, ortaklara isabet eden örtülü sermaye kısmı olarak dikkate alınacaktır. Doğal olarak söz konusu bu tutarlara isabet eden faiz ve benzeri giderler, bu ortaklar tarafından elde edilmiş varsayılan kâr payı olarak değerlendirilmek suretiyle düzeltme işlemine tabi tutulacaktır.(Tekin ve Kartaloğlu,2010:466,467)

### **2.5.2.1. Borç Alan (Örtülü Sermaye Kullanan) Tam Mükellef Kurum Olması Durumunda Kâr Dağıtım Stopajı**

Örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faiz, kur farkı ve benzeri giderlerin (borçlanma maliyetleri), ticari kazancın hesaplanmasında 5520 sayılı KVK' nın 11/1-b maddesi uyarınca, geçici vergi dönemleri de dahil olmak üzere, örtülü sermayeyi kullanan kurum tarafından kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate alınacaktır.

Örtülü sermaye bir tür muvazaalı işlemdir. Adından da anlaşılacağı üzere ortada bir sermaye vardır ve bu sermaye olarak gözükmemekte gizlenmektedir. Görünürdeki işlem borçlanma işlemidir. Örtülü sermayede sermayenin varlığı tespit edildiğinden, sermayeler kurumlarca kâr payı dışında başka bir şekilde nemalandırılmaz.

Dolayısıyla örtülü sermaye üzerinden yapılan faiz ve benzeri ödemeler veya hesaplanan tutarlar, gerek borç alan gerekse borç veren nezdinde, örtülü sermaye şartlarının gerçekleştiği hesap döneminin son günü itibarıyla dağıtılmış kâr payı veya dar mükellefler için ana merkeze aktarılan tutar sayılacaktır. Ancak, örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan kur farkları, kâr payı ve ana merkeze aktarılan tutar olarak kabul edilmeyerek vergilendirmenin dışında tutulmuştur.

Borç alan dolayısıyla örtülü sermaye kullanan kurumun tam mükellef kurum olması durumunda borç veren kurumun hukuki niteliği ve mükellefiyet durumuna göre kar dağıtımında stopaj hangi hallerde nasıl yapılacağı aşağıda açıklanmıştır.

#### **2.5.2.1.1. Borç Veren Tam Mükellef Kurum Olması Durumunda Kâr Dağıtım Stopajı**

Tam mükellef kurumlardan yapılan ve örtülü sermaye mahiyetinde olan borçlanmalara ilişkin olarak ödenen veya hesaplanan faiz veya benzeri tutarlar için herhangi bir vergi kesintisi yapılması mümkün değildir. Çünkü G.V. K.'nın 94. maddesinin 6/b bendinde tam mükellef kurumlara dağıtılan kâr payları için vergi kesintisi yapılacağı yönünde herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. Bu durumda tam mükellef kurumların anılan kapsamda değerlendirilecek kâr

payları için vergi kesintisi yapılması yapılmayacaktır. Buna bağlı olarak borç veren tam mükellef kurum ise söz konusu borç örtülü sermaye şartlarını taşısa dahi, 5520 sayılı KVK'nın 12. maddesinin (7) numaralı bendine göre kâr payı sayılan faiz ve benzeri ödemeler üzerinden vergi kesintisi yapılmayacaktır.

***2.5.2.1.2. Borç Veren Tam Mükellef Gerçek Kişi, Gelir Veya Kurumlar Vergisi Mükellefi Olmayanlar Veya Bu Vergiden Muaf Olanlar Olması Durumunda Kâr Dağıtım Stopajı***

Kâr dağıtımına bağlı gelir vergisi tevkiyatına ilişkin usul ve esasların düzenlendiği GVK'nın 94. maddesinin 6/b-i bendinde; tam mükellef kurumlar tarafından; tam mükellef gerçek kişilere, gelir ve kurumlar vergisi mükellefi olmayanlara ve bu vergilerden muaf olanlara dağıtılan kâr payları üzerinden vergi kesintisi yapılacağı hüküm altına alınmıştır.

Bu durumda, örtülü sermaye mahiyetindeki borcu verenin tam mükellef gerçek kişi, gelir ve kurumlar vergisi mükellefi olmayanlar veya bu vergiden muaf olanlar olması durumunda, 5520 sayılı KVK'nın 12. maddesinin (7) numaralı bendine göre kâr payı sayılan faiz ve benzeri ödemeler üzerinden % 15 oranında vergi kesintisi yapılması gerekecektir.

Anılan uygulama kapsamında vergi kesintisi, örtülü sermaye şartlarının gerçekleştiği hesap döneminin son günü itibarıyla kâr payının net kâr payı tutarı olarak kabul edilmesi ve brüte tamamlanması sonucu bulunan tutar üzerinden yapılacak ve izleyen ayın 23. günü akşamına kadar verilecek muhtasar beyanname ile beyan edilecektir.

***2.5.2.1.3. Borç Veren Dar Mükellef Gerçek Kişi, Türkiye'de İşyeri Veya Daimi Temsilcisi Olmayan Dar Mükellef Kurum Olması Durumunda Kâr Dağıtım Stopajı***

GVK'nın 94. maddesinin 6/b-ii bendinde, tam mükellef kurumlar tarafından; dar mükellef gerçek kişilere, Türkiye'de işyeri veya daimi temsilcisi olmayan dar mükellef kurumlara dağıtılan kâr payları üzerinden vergi kesintisi yapılacağı hüküm altına alınmıştır.

5520 sayılı KVK'nın 12.maddesinin (7) numaralı bendine göre kâr payı sayılan faiz ve benzeri ödemeler dar mükellef gerçek kişi veya Türkiye'de işyeri veya daimi temsilcisi olmayan dar mükellef kurum'a yapılması durumunda GVK'nın 94. maddesinin 6/b-ii bendi uyarınca örtülü sermaye mahiyetinde olan borcu veren kurum tarafından % 15 oranında vergi kesintisi yapılması gerekecektir.

Vergi kesintisi, örtülü sermaye şartlarının gerçekleştiği hesap döneminin son günü itibarıyla kâr payının net kâr payı tutarı olarak kabul edilmesi ve brüte tamamlanması sonucu bulunan tutar üzerinden yapılacak ve izleyen ayın 23.günü akşamına kadar verilecek muhtasar beyanname ile beyan edilecektir.

#### ***2.5.2.1.4. Borç Veren Türkiye'de İşyeri veya Daimi Temsilcisi Bulunan Dar Mükellef Kurum Olması Durumunda Kâr Dağıtım Stopajı***

Tam mükellef kurumların Türkiye'de işyeri veya daimi temsilcisi bulunan dolayısıyla Türkiye'de ticari kazanç elde eden dar mükellef kurumlardan yaptıkları ve örtülü sermaye sayılan borçlanmalar için ödenen veya hesaplanan faiz veya benzeri tutarlar için herhangi bir vergi kesintisi yapılması mümkün değildir. Aynı şekilde G.V. K.'nın 94. maddesinin 6/b bendinde ve KVK' nın 30. maddesinde Türkiye'de işyeri veya daimi temsilcisi bulunan dar mükellef kurumlara dağıtılan kâr payları için vergi kesintisi yapılacağı yönünde herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. Bu durumda Türkiye'de işyeri veya daimi temsilcisi bulunan dar mükellef kurumların elde ettikleri kâr payları için vergi kesintisi yapılması mümkün değildir.

Bu kapsamda olmak üzere örtülü sermaye mahiyetindeki borcu verenin Türkiye'de işyeri veya daimi temsilcisi bulunan dar mükellef kurum olması durumunda, 5520 sayılı KVK'nın 12. maddesinin (7) numaralı bendine göre kâr payı sayılan faiz ve benzeri ödemeler üzerinden vergi kesintisi yapılmayacaktır. (Tekin ve Kartaloğlu,2010:469)

#### ***2.5.2.2. Borç Alan (Örtülü Sermaye Kullanan) Dar Mükellef Kurum Olması Durumunda Kâr Dağıtım Stopajı***

5520 sayılı KVK'nın 12. maddesinin (7) numaralı fıkrasında, örtülü sermaye mahiyetindeki borçlanmalar üzerinden kur farkı hariç, faiz ve benzeri ödemeler veya hesaplanan tutarların, Gelir ve Kurumlar Vergisi kanunlarının uygulanmasında, gerek borç alan gerekse borç veren nezdinde, örtülü sermaye şartlarının gerçekleştiği hesap döneminin son günü itibarıyla dar mükellefler için ana merkeze aktarılan tutar sayılacağı hüküm altına alınmıştır

Dolayısıyla örtülü sermayeyi kullananın dar mükellef kurum olması durumunda ödenen veya hesaplanan faiz ve benzeri tutarlar ana merkeze aktarılan tutar sayılacak ve bu şekilde ana merkeze aktarıldığı varsayılan tutar üzerinden GVK' nın 94/6-b-iii bendi uyarınca vergi kesintisi yapılması gerekmektedir. Bu durumda borç alanın dar mükellef kurum olması durumunda borç verenin hukuki niteliğine bakılmaksızın vergi kesintisinin yapılması gerekmektedir. Çünkü bu tutarlar kâr payı olarak değil, ana merkeze aktarılan tutar olarak kabul

edilmiştir. Öte yandan örtülü sermaye mahiyetindeki borçlara ilişkin kur farkları ana merkeze aktarılan tutar olarak kabul edilmediğinden söz konusu bu kur farkları üzerinden herhangi bir vergi kesintisi yapılması söz konusu değildir. (Tekin ve Kartaloğlu,2010:469)

### **2.5.3. Örtülü Sermaye Uygulamasında Karşı Kurum Düzeltmesi**

Kurumlar vergisi mükelleflerinin ortak ya da ortakla ilişkili kişilerden yapmış oldukları örtülü sermaye mahiyetindeki borçlanma işlemlerine ilişkin olarak 5520 sayılı KVK'nın 12. maddesinde 5422 sayılı KVK'nda bulunmayan yeni bir müessese düzenlenmiştir.

Karşı kurum düzeltmesi olarak adlandırılan yeni müessese 5520 sayılı KVK'nın 12.maddesinin (7) numaralı fıkrasında düzenlenmiş olup, anılan fıkrada daha önce yapılan vergilendirme işlemlerinin, tam mükellef kurumlar nezdinde yapılacak düzeltmede örtülü sermayeye ilişkin kur farklarını da kapsayacak şekilde, taraf olan mükellefler nezdinde düzeltileceği hüküm altına alınmıştır.

Borç alınan kurumun tam mükellef kurumlar dışında başka bir kurum olması durumunda kur farkına ilişkin olarak herhangi bir düzeltme yapılması mümkün değildir. Dolayısıyla borcu veren, tam mükellef gerçek kişi, dar mükellef kurum veya dar mükellef gerçek kişi ise kur farklarına ilişkin herhangi bir düzeltmenin yapılması mümkün değildir.

Kullanılan borç nedeniyle, geçici vergi dönemi içinde örtülü sermaye şartlarının gerçekleşmesi halinde, o dönemde daha önce borç alan kurum tarafından giderleştirilen faiz, kur farkı ve benzeri giderler, bu işlemin yapıldığı geçici vergi döneminde hesaben gerekli düzeltmeye tabi tutulabilecektir. Borç veren kurum tarafından da aynı dönem içinde düzeltme yapılabilmesi mümkündür.

Düzeltilmenin, gider yazılan geçici vergi döneminden sonra yapılması halinde, borç alan kurum tarafından düzeltme beyannamesi ile tahakkuk eden vergilerin kesinleşmiş ve ödenmiş olması şartıyla, borç veren kurum tarafından da (bir sonraki geçici vergi döneminde) düzeltme yapılabilir.

Hesap dönemi kapandıktan sonra örtülü sermaye kullanan kurumun yapacağı düzeltme talebi, vergi dairesince Vergi Usul Kanunu uyarınca değerlendirilip sonuçlandırılacaktır. Bu düzeltme sonucu tarh edilen vergilerin kesinleşmiş ve ödenmiş olması halinde, karşı tarafın da gerekli düzeltme işlemini kendiliğinden yapması mümkün olacaktır.

Verginin kesinleşmesi; dava açma süresi içinde dava açılmaması, yargı mercilerince nihai kararın verilmiş olması veya uzlaşmanın vaki olması gibi haller nedeniyle, verginin kesinleşmesi ve itiraz edilmeyecek duruma gelmesidir.

Örtülü sermaye kapsamındaki finansmanı kullandıran kurum nezdinde yapılacak düzeltmede dikkate alınacak tutar, kesinleşen ve ödenen tutar olacaktır. Örtülü sermaye kapsamında borç kullanan kurumun, zamanaşımı süresi içinde düzeltme talebinde bulunmuş olması halinde, düzeltme sonucu tarh edilen verginin kesinleşip ödenmesi şartıyla karşı tarafta da süreye bakılmaksızın gerekli düzeltme işlemi yapılacaktır.

Ayrıca mükellefler, örtülü sermaye uygulaması nedeniyle kullandıkları borçların örtülü sermayeye isabet eden tutarına ilişkin faizleri giderleştirmemeleri ve tahakkuk eden bu faiz tutarlarını ödememeleri halinde, tahakkuk eden ancak ödenmemiş olan bu tutarların henüz dağıtılmış bir kâr payı olarak değerlendirilmesi mümkün olmayacağından, kâr payı stopajına tabi tutulması da söz konusu olmayacaktır. Bununla birlikte örtülü sermaye mahiyetindeki borçlara ilişkin faiz tutarlarının ödenmesi halinde ise kâr payının dağıtıldığı kabul edilecek ve buna bağlı olarak kâr dağıtımına bağlı stopaja tabi tutulacaktır.(Tekin ve Kartaloğlu,2010:470)

#### **2.5.3.1. Borç Alan (Örtülü Sermaye Kullanan) Tam Mükellef Kurum Olması Durumunda Karşı Kurum Düzeltmesi**

Borç alan dolayısıyla örtülü sermaye kullanan kurumun tam mükellef kurum olması durumunda borç veren kurumun hukuki niteliğine ve mükellefiyet türüne göre yapılması gereken düzeltme işlemleri her bir mükellef türü itibarıyla farklılık gösterecektir.

##### ***2.5.3.1.1. Borç Veren Tam Mükellef Kurum Olması Durumunda Karşı Kurum Düzeltmesi***

Ortak ya da ortakla ilişkili sayılan kuruma borç veren dolayısıyla örtülü sermaye kullandıranın tam mükellef kurum olması durumunda, vermiş olduğu borca ilişkin olarak daha önce bu kurum tarafından gelir yazılan kur farkları, faizler ve benzeri tutarlar için gelir reddi yapılması gerekmektedir.

Aslında 5520 sayılı KVK'nın 12. maddesinin (7) numaralı fıkrasına göre kur farkı dışındaki ödemeler kâr payı sayıldığı için bu tutarlar borç veren kurum açısından söz konusu Kanunun 5. maddesinin (1/a-1) numaralı bendi uyarınca İştirak kazançları istisnası kapsamına girmektedir.

#### ***2.5.3.1.2. Borç Veren Tam Mükellef Gerçek Kişi Olması Durumunda Karşı Kurum Düzeltmesi***

Tam mükellef kurumlar, tam mükellef gerçek kişilerden borçlanmaları durumunda örtülü sermayenin tespiti sonucu borcu kullandıran tam mükellef gerçek kişi nezdinde kur farkları yönünden herhangi bir düzeltme yapmayacaktır. Çünkü yukarıda açıklandığı üzere, yapılan kanuni düzenleme ile örtülü sermayeye ilişkin olarak ödenen veya hesaplanan kur farklarının sadece tam mükellef kurumlardan yapılan borçlanmalarda düzeltme konusu yapılmasına imkân sağlanmıştır.

Borç veren tam mükellefiyeti haiz gerçek kişiler nezdinde daha önce gelir yazılan faiz ve benzeri diğer ödemelerin düzeltmeye tabi tutulması gerekmektedir. Başka bir deyişle borç veren gerçek kişiler nezdinde gelir reddi yapılması gerekmektedir. Bu tutarlar kâr payı sayıldığı için normal şartlarda G.V. K.'nın 22. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen istisnadan faydalanılmakta ve kâr payının yarısı gelir vergisinden istisna olmaktadır. Bu nedenle tam mükellef gerçek kişiler nezdinde yapılacak düzeltmede faiz ve benzeri tutarların tamamı için gelir reddi yapılması gerekmektedir. (Tekin ve Kartaloğlu,2010:471)

#### ***2.5.3.1.3. Borç Veren Dar Mükellef Gerçek Kişi veya Türkiye'de İşyeri veya Daimi Temsilcisi Olmayan Dar Mükellef Kurum Olması Durumunda Karşı Kurum Düzeltmesi***

Dar mükellef gerçek kişi veya Türkiye'de işyeri veya daimi temsilcisi olmayan dar mükellef kurumlardan yapılan borçlanmalarda örtülü sermayenin tespiti edilmesi durumunda, yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda, anılan mükellefler nezdinde kur farkı dışındaki ödemeler için gelir reddi yapılması gerekmektedir. Buna karşılık örtülü sermaye mahiyetindeki borçlanmalara ilişkin olarak ortaya çıkan kur farkları için ise herhangi bir düzeltme işleminin yapılması söz konusu değildir.

Dar mükellef gerçek kişi veya Türkiye'de işyeri veya daimi temsilcisi olmayan dar mükellef kurumlardan yapılan borçlanmalarda örtülü sermayenin tespiti sonucunda, anılan mükellefler nezdinde kur farkı dışındaki ödemeler için gelir reddiyatı yapılması gerekmele birlikte örtülü sermaye mahiyetindeki borçlanmalara ilişkin olarak ortaya çıkan kur farkları için herhangi bir düzeltme işleminin yapılmayacaktır.

#### **2.5.3.1.4. Borç Veren Türkiye'de İşyeri veya Daimi Temsilcisi Bulunan Dar Mükellef Kurum Olması Durumunda Karşı Kurum Düzeltmesi**

Türkiye'de işyeri veya daimi temsilcisi bulunan dar mükellefiyeti haiz kurumlardan yapılan ve örtülü sermaye mahiyetinde olan borçlanmalara ilişkin olarak alınan faiz ve benzeri ödemeler ile ilgili olarak gelir yazılan tutarların 5520 sayılı KVK'nın 12. maddesinin (7) numaralı fıkrası uyarınca düzeltme işlemine tabi tutulması gerekmektedir. Ancak anılan mahiyetteki borçlanmalara ilişkin olarak ortaya çıkan ve gelir olarak dikkate alınan kur farkları için herhangi bir düzeltme yapılmayacaktır.

#### **2.5.3.2. Borç Alan Dar Mükellef Kurum Olması Durumunda Karşı Kurum Düzeltmesi**

Örtülü sermaye mahiyetindeki borçlanmalara ilişkin olarak yapılacak karşı kurum düzeltmesi açısından borç alan mükellefin tam veya dar mükellefiyeti haiz olması arasında hiçbir fark yoktur. Yukarıda yer alan açıklamalar burada da geçerlidir.

#### **2.5.3.3. Karşı Kurum Düzeltmesinin Yapılabilmesi İçin Örtülü Sermaye Kullanan Kurum Adına Tarh Edilen Vergilerin Kesinleşmiş ve Ödenmiş Olması Gerekmemektedir**

5520 sayılı KVK'nın 12. maddesinin (7) numaralı fıkrasında, karşı kurum düzeltmesinin yapılabilmesi için örtülü sermaye kullanan kurum adına tarh edilen vergilerin kesinleşmiş ve ödenmiş olmasının şart olduğu belirtilmiştir.

Bu durumda, konu ile ilgili bir takım sorunlar çıkmaktadır. Örneğin; faiz, kur farkı ve benzeri giderleri reddedilen örtülü sermaye kullanan kurumun cari dönem sonucunun zararla sonuçlanması ve gider reddi yapıldığı durumda da kâra geçirilememesi durumunda karşı kurum düzeltmesinin yapılıp yapılamayacağı akılları karıştırmaktadır.

Örneğin, 2013 hesap dönemi sonucu 100 birim zararla sonuçlanan ve ilgili dönemde örtülü sermaye kullanımı nedeniyle 50 birimlik faiz gideri reddedilen ve dolayısıyla tarh edilecek vergi çıkmayan bir kuruma borç veren kurum nezdinde 2013 hesap döneminde karşı kurum düzeltmesi yapmak mümkün olabilecek midir?

Kanun metni çok açık bir ifadeyle, karşı kurum düzeltmesinin yapılabilmesini örtülü sermaye kullanan kurum adına tarh edilen vergilerin kesinleşmiş ve ödenmiş olması şartına bağlaması nedeni ile ödeme yapılınca kadar düzeltme yapılamayacaktır. Öte yanda, ilgili

dönemde reddedilen faiz giderleri nedeniyle izleyen dönemlerde bir vergi tarh edilmesi durumunda karşı kurum düzeltmesinin yapılabilmesi için imkân doğacaktır. Söz konusu dönemde yapılan örtülü sermaye kullanımı tenkidinin dava konusu yapılması da mümkün bulunmamaktadır.

Yukarıda yer alan örneği bu kapsamda genişletildiğinde ve örtülü sermaye kullanan kurumun 2014 hesap dönemi sonucunun 200 birim kârla kapandığını varsayalım. Bu durumda örtülü sermaye kullanan mükellef 50 birimlik (2013 hesap dönemi 100 birim zararlar sonuçlanmasına rağmen örtülü sermaye kullanımına bağlı faiz gideri reddi nedeniyle 50 birimlik zarar mahsubu yapılabilecektir.) 2013 hesap dönemi zararını mahsup edecek ve 150 birim kurumlar vergisi matrahı oluşacaktır. Dolayısıyla 2013 hesap dönemi için yapılan örtülü sermaye tenkidi için 2014 hesap döneminde vergi tarh edilmektedir. Bu durumda borç veren kurum nezdinde verginin kesinleşip ödenmesine bağlı olarak 2013 hesap dönemi için karşı kurum düzeltmesi yapılabilecektir. Konu, tarh edilen verginin bulunduğu aşamalara göre aşağıdaki şekilde açıklanabilir. (Tekin ve Kartaloğlu,2010:472,473)

#### ***2.5.3.3.1. Verginin İhtilafsız Olarak Kesinleşmesi ve Ödenmesi***

Tarh edilen vergi herhangi bir ihtilaf yaratılmadan, gerek uzlaşma sonucunda, gerekse uzlaşmasız kesinleşir ve ödenirse, borç veren kurumun 2013 hesap dönemi (örtülü sermayenin kullanıldığı dönem) hesaplarının düzeltilmesinde herhangi bir sakınca bulunmamaktadır. Ayrıca, tarh edilen vergi için uzlaşma talep edilmesi ve uzlaşmada da vergi aslında bir indirimle gidilmesi halinde bile tarh edilen verginin tamamı için (reddedilen faiz giderinin tamamı için) karşı kurum düzeltmesinin yapılması gerekmektedir. Burada bir başka hususa dikkat etmek gerekmektedir.

2013 yılı hesap döneminde örtülü sermaye yönünden yapılan tenkit nedeniyle zarar azaltımı yapılması ve bu azaltım nedeniyle örneğin 2014 yılı hesap döneminde vergi tarh edilmesi ve bu verginin kesinleşip ödenmesi durumunda da borç veren kurum açısından düzeltme işleminin 2014 yılı hesap dönemi için değil örtülü sermaye kullanımının gerçekleştiği 2013 yılı hesap dönemi için yapılması gerekmektedir.

Burada ise karşımıza zaman aşımı sorunu çıkmaktadır. Bilindiği gibi, geçmiş yıl zararları izleyen hesap döneminden itibaren beş hesap dönemi itibariyle kurum kazancından indirilebilmektedir. Aynı şekilde, vergi alacağının doğduğu takvim yılını izleyen beş yıl içinde tarh ve tebliğ edilmeyen vergiler zaman aşımına uğramaktadır. Bu nedenle, karşı kurum düzeltmesinin de belirtilen zaman aşımı süresi içinde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Yukarıda ki örneğe geri dönecek olursak, 2013 yılı hesap dönemi için reddedilen 50 birimlik



faiz gideri nedeniyle en geç 2018 yılı hesap döneminde vergi tarhiyatı yapılması ve tarh edilen bu verginin kesinleşip ödenmiş olması halinde borç veren kurum nezdinde düzeltme yapılabilecektir. (Tekin ve Kartaloğlu,2010: 473,474)

#### ***2.5.3.3.2. Verginin İhtilaf Sonucunda Kesinleşmesi ve Ödenmesi***

Verginin ihtilaf sonucunda kesinleşmesi, tarh edilen verginin, vergi mahkemesinde açılan dava ve tüm yargı yollarının tükenmesidir. Kesinleşen tarhiyat tutarı ile orantılı olarak karşı kurum düzeltmesi yapılabilir. Burada da zaman aşımı konusunun dikkate alınması gerektiği tabiidir.

#### **2.5.3.4. Tarh Edilen Verginin Kesinleşip Ödenmesi Beklenmeksizin Yapılacak Düzeltme İşlemleri Hazine Zararıyla Sonuçlanacaktır**

5520 sayılı KVK'nın 12. maddesinin (7) numaralı fıkrası kapsamında karşı kurum düzeltmesinin yapılabilmesinin şartı örtülü sermaye kullanan kurum adına tarh edilen vergilerin kesinleşmiş ve ödenmiş olmasıdır. İlgili dönemde karşı kurum düzeltmesi yapılamayacak olmakla birlikte reddedilen kur farkı, faiz ve benzeri giderler nedeniyle ileriki dönemlerde bir vergi tarh edilmesi durumunda karşı kurum düzeltmesi yapılabilecektir. Örtülü sermayeyi dağıtan (borç veren) kurumun kârlı, örtülü sermaye kullanan (borç alan) kurumun zararlı olduğu durumda ise, örtülü sermaye kullanan (borç alan) kurum nezdinde herhangi bir vergi tarh edilmeden ve bu vergi kesinlemeden karşı kurum düzeltmesinin yapılması hazinenin zararıyla sonuçlanacaktır.

#### **Örnek:**

(D) A.Ş.'nin (C) A.Ş.'ye % 40 oranında ortağı olduğunu, (D) A.Ş.'nin 1.000 birim kârlı (C) A.Ş.'nin de 200 birim zararlı olduğunu, (D) A.Ş. tarafından (C) A.Ş.'ye verilen borcun örtülü sermaye olduğunu ve kullanılan bu sermaye nedeniyle (C) A.Ş.'nin 50 birim faiz gideri ödediğini kabul edelim.

Yapılan vergi incelemesi sonucunda (C) A.Ş.'nin gider kaydettiği 50 birim faiz gideri kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate alınacak ve bu tutarın kurum zararından düşülmesi sonucunda ilgili dönem için kurumlar vergisi matrahı oluşmayacaktır. Örtülü sermaye kullanan kurum nezdinde herhangi bir vergi tarh edilmeden ve bu vergi kesinleşip

ödenmeden karşı kurum düzeltmesi yapılması halinde hazinenin zararlı olduğu görülecektir. Şöyle ki;

Düzeltilme Öncesi Yapılan Beyan:

	(D) A.Ş.	(C) A.Ş.
Ticari Kazanç	1.000	-200
Kurumlar Vergisi	200	---
Vergi Sonrası Kazanç	800	---

Düzeltilme Sonrası Beyan:

	(D) A.Ş.	(C) A.Ş.
Ticari Kazanç	1.000	-200
İştirak Kazancı (Örtülü Sermaye)	- 200	+ 200
Kurumlar Vergisi Matrahı	800	0
Kurumlar Vergisi	160	0
Vergi Sonrası Kazanç	640	0

Görüldüğü üzere, örtülü sermaye kullanan (C) A.Ş. nezdinde, herhangi bir vergi tarhiyatı yapılmadan ve bu tarhiyat kesinleşip ödenmeden karşı kurum düzeltmesinin yapılması hazinenin vergi kaybetmesine neden olmaktadır. Bu sebeple, mahsup edilen kurum zararı nedeniyle ileriki dönemlerde tarhiyat çıkması üzerine karşı kurum düzeltmesinin yapılması gerekmektedir. (Tekin ve Kartaloğlu,2010: 474,465)

**ÜÇÜNCÜ BÖLÜM**  
**ÖRTÜLÜ SERMAYEYE İLİŞKİN ÖZELLİK ARZ EDEN KONULAR**  
**VE ÖRTÜLÜ SERMAYE UYGULAMASINA İLİŞKİN ÖRNEK**

**3.1. ÖRTÜLÜ SERMAYEYE İLİŞKİN ÖZELLİK ARZ EDEN KONULAR**

Örtülü sermaye uygulamasına ilişkin olarak uygulamada ortaya çıkması muhtemel özellikli durumlar şunlardır.

**3.1.1. Vadeli Mal veya Hizmet Alımından Kaynaklanan Ticari Borçların Örtülü Sermaye Karşısındaki Durumu**

Esas itibariyle vadeli mal veya hizmet alımları nedeniyle oluşan ticari borçların örtülü sermaye olarak kabul edilip edilmeyeceği konusunda 5422 sayılı KVK ile 5520 sayılı KVK arasında herhangi bir fark yoktur. Öncelikle belirtmek gerekir ki, her iki Kanunda da konu net olarak açıklanmamıştır.

1 seri no'lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği'nde Piyasa koşulları ve ticari teamüllere göre yapılan vadeli mal ve hizmet alımları ile ilgili olarak ortaya çıkan borçlanmalarda, vade farkı tutarları ayrıca hesaplanmış olsa da bu borç tutarları örtülü sermayenin varlığının tespitinde dikkate alınmayacaktır. Söz konusu süreleri aşan vadeli alımlar nedeniyle ortaya

çıkan borçlar örtülü sermayenin varlığının tespitinde dikkate alınacak; bu şekilde hesaplanan örtülü sermaye tutarına isabet eden vade farkları tespit edilerek örtülü sermaye üzerinden ödenen faiz olarak kabul edileceği belirtilmiştir. Söz konusu ifadeye göre, piyasa koşulları ve ticari teamüllere göre vadeli alım yapan şirketler için herhangi bir özel durum söz konusu olmayacak, ancak piyasa koşulları ve ticari teamüllere göre vadeli alım yapmayan şirketler için diğer şartlarında gerçekleşmesi durumunda örtülü sermaye olarak değerlendirilecektir.

Piyasa Koşulları ve Ticari Teamüller somut olarak ne vergi kanunlarında ne de diğer kanunlarda ifade edilmiştir. Söz konusu kurallar çerçevesi mükellef ile ortağı veya ortağıyla ilişkili kişi bazında özellikli olarak düşünülmeli, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu 18. maddesi 2. fıkrasında yer verilen “Her tacirin, ticaretine ait bütün faaliyetlerinde basiretli bir iş adamı gibi hareket etmesi gerekir.” hükmü gereğince mükellefin bulunduğu ticari sektörün özel şartları, bulunulan sektörde ticari işlerin idame ettirilmesi için uygulanan teamüller ve söz konusu ticari işlerin idame ettirildiği dönemde ülkenin ekonomik yapısı dikkate alınmalıdır. Piyasa koşulları ve ticari teamüllerin somut ve net olarak ortaya konmasındaki güçlük, bu yönüyle örtülü sermaye uygulamasında tereddütlere neden olabilecektir. Zira, her bir sektör itibarıyla hatta mal veya hizmet grubu itibarıyla piyasa koşulları ve ticari teamüller farklılık arz edebilecektir. Mevcut duruma göre konunun her bir olaya özgü olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.(Vural,2009:609)

İşletmeler finansal ihtiyaçlarını giderebilmek amacıyla nakit olarak borçlanabilecekleri gibi mal veya hizmet olarak da borçlanabilirler. Dolayısıyla borcun nakit para olarak ya da mal veya hizmet olarak temin edilmesinin örtülü sermaye açısından önemi bulunmamaktadır.

Örneğin ortak ya da ortakla ilişkili kişilerden yapılan mal ya da hizmet alışlarına ilişkin ticari borcun ticari gelenekleri aşan bir süre boyunca ödenmemesi buna bağlı olarak alacaklı şirket tarafından belirli periyotlarla düzenlenecek vade farkı faturaları ile borçlu kuruma ait kazancın aşındırılması mümkündür.

Mal veya hizmet alımından kaynaklanan ticari borçlar nedeniyle de örtülü sermaye oluşmasında 5520 sayılı KVK'nın mevcut 12. madde düzenlemesinde bir engel bulunmamaktadır. Ortak veya ortakla ilişkili kişilerden vadeli mal veya hizmet alımları nedeniyle oluşan ticari borçlar, hesap dönemi içinde herhangi bir tarihte, hesap dönemi başındaki öz sermayenin üç katını aşarsa, aşan kısım örtülü sermaye olarak değerlendirilecektir. Bu kısma isabet eden vade farkı ve kur farkının kanunun kabul edilmeyen gider olarak dikkate alınmak suretiyle kurum kazancına ilave edilmesi gerekmektedir.

Diğer taraftan, ileride yapılacak mal ve hizmet teslimleri karşılığında peşin alınan ya da verilen avanslar, satış fiyatını düşük tutmak veya satış garantisi sağlamak amacıyla verilebileceği

gibi üretici işletmeye finansman imkânı sağlamak amacıyla verilebildiği durumlarda olabilmektedir. Sonuç olarak avanslar işletmeye finansman imkân ı sağlamaktadır. Dolayısıyla, alınan avanslar 1seri no'lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği'nde yer alan Piyasa koşulları ve ticari teamüllere göre uygun olmaması durumunda işletme bakımından alınan borç olarak değerlendirilecek ve örtülü sermaye hesaplamasında dikkate alınacaktır.

### **3.1.2. Borç İlişkisindeki Değişikliğin Örtülü Sermaye Karşısındaki Durumu**

Örtülü sermaye düzenlemesi bakımından borcun ortak ya da ortakla ilişkili kişiden temin edilmesi gerekmele birlikte, borçlu ve alacaklının arasındaki bu ilişkinin borç sürecinde sonradan kazanılması ya da kaybedilmesi de mümkündür. (Erdem,2007:37)

Kanunda ya da tebliğde bu yönde bir belirleme olmamasına karşılık, borçlu ya da alacaklıda borç ilişkisi bakımından oluşabilecek bir değişikliğin örtülü sermayenin varlığına etkisinin olmayacağına ilişkin görüşler olduğu gibi; söz konusu değişikliklerin örtülü sermaye durumun ortadan kaldıracığı ya da başlangıçta olmamasına rağmen borç ilişkisindeki değişikliğin örtülü sermaye durumunu meydana getireceği şeklinde aksi yönde görüşler de bulunmaktadır. Başka bir ifade ile ortakla ilişkili kişiden alınmış bir borç nedeniyle başlangıçta oluşan örtülü sermaye durumu, söz konusu kişinin ortakla ilişkili kişi niteliğinin ortadan kalkmasıyla o tarihten itibaren örtülü sermaye durumu ortadan kalkabileceği gibi, başlangıçta ortak veya ortakla ilişkili kişi özelliğinde olmayıp borcun alınmasından sonra söz konusu kişinin ortak veya ortakla ilişkili kişi haline gelmesi de örtülü sermaye durumunu söz konusu hale getirebilecektir.(Şentürk,2014: 42,43)

### **3.1.3.Örtülü Sermaye ve Katma Değer Vergisi**

KDVK 'nın "İndirilemeyecek katma değer vergisi" başlıklı 30. maddesinin (d) bendinde, Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunlarına göre kazancın tespitinde indirimi kabul edilmeyen giderler dolayısıyla ödenen katma değer vergisinin, vergiye tabi işlemler üzerinden hesaplanan katma değer vergisinden indirilemeyeceği belirtilmiştir.

5520 sayılı KVK'nın 12. maddesi hükmüne göre, kurumların, ortaklarından veya ortaklarla ilişkili olan kişilerden doğrudan veya dolaylı olarak temin ederek işletmede kullandıkları borçların, hesap dönemi içinde herhangi bir tarihte kurumun hesap dönemi başındaki öz sermayesinin üç katını aşan kısmı, ilgili hesap dönemi için örtülü sermaye sayılacaktır. Örtülü sermaye sayılan tutar üzerinden ödenen veya hesaplanan faiz, kur farkları ve

benzeri giderler ise söz konusu Kanununun 11. maddesi hükmü gereğince kurum kazancının tespitinde indirim kabul edilmeyen giderler arasındadır.

Borca ilişkin faiz üzerinden KDV hesaplanması ve fatura düzenlenmesi durumunda örtülü sermaye kullandığı tespit edilen şirkette faiz giderinin reddedilmesi ve KKEG olarak kabul edilmesi nedeniyle, bu tutara isabet eden KDV'nin de İndirilecek KDV tutarından tenzil edilmesi gerekmektedir.(Duman,2008:59)

### **3.1.4. Geçici Vergi Dönemlerinde Örtülü Sermaye**

5520 sayılı KVK'nın "Kurumlar Vergisi ve Geçici Vergi Oranı" başlıklı 32. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca kurumlar vergisi mükellefleri (dar mükellefiyete tabi kurumlarda ticari ve zirai kazançlarla sınırlı olarak) cari vergilendirme döneminin kurumlar vergisine mahsup edilmek üzere Gelir Vergisi Kanunu'nda belirtilen esaslara göre ve cari dönemin kurumlar vergisi oranında geçici vergi ödemek zorundadırlar.

Geçici vergi uygulamalarına ilişkin olarak açıklamaların yapıldığı 217 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği'nde, kurumlar vergisi mükelleflerinin, geçici vergiye esas kazancın tespiti sırasında, Gelir Vergisi Kanunu'nun ticari kazanç hakkındaki hükümlerinin yanı sıra, safi kurum kazancının tespitine ilişkin olarak Kurumlar Vergisi Kanunu'nda yer alan hükümleri de dikkate alacakları ifade edilmiştir.

Bu durumda geçici vergi matrahı hesaplanırken 5520 sayılı KVK'nın 12.maddesinde düzenlenen hükümler dikkate alınarak örtülü sermaye şartlarının oluştuğu vergilendirme dönemleri itibari ile dikkate alınmalı ve örtülü sermaye oluştuğu dönemlerde örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faiz, kur farkı ve benzeri giderler kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate alınmalıdır.

### **3.1.5. Örtülü Sermaye Faizinin Elde Eden Açısından Durumu**

İşletmeye örtülü yoldan sermaye koyan kişinin veya kurumun amacı, kurum bünyesindeki kazancı kurumlar vergisi matrahının dışına çıkarmaktır. Bu süreç ise genel olarak iki şekilde işler. İlk olarak, gerçek kişi ortakların elde ettiği faiz geliri, ödeyen kurumun kurumlar vergisi matrahından düşülür. İkincisinde ise, kurumlar vergisi mükellefi olup cari yıl veya geçmiş yıl zararları yüksek olan şirketlerin elde ettiği faiz gelirinin örtülü sermaye kullanan şirketin kurumlar vergisi matrahından düşülmesidir. Birinci halde kişinin elde ettiği faiz geliri GVK açısından gelir vergisine tabidir. İkinci durumda ise kurumlar arası vergi planlaması gerçekleşmekte ve zararlı şirketin kârlı şirkete koyduğu sermaye üzerinden elde

ettiği faiz geliri zararlı şirketin zararını azaltmakta, böylece ilgili hesap döneminde kurumlar vergisi daha az ödenmektedir.

Oysaki örtülü sermaye müessesesinin amacı daha önce de belirtildiği üzere, kurumlar vergisi matrahının kanunun kabul etmediği yöntemlerle azaltılmasının önüne geçmektir. Bu nedenle birinci ve ikinci yol izlenerek yapılan işlemlerin sonucunda elde edilen gelir temettü olarak kabul edilecek ve vergiye tabi olacaktır.

### **3.1.6. Örtülü Sermaye Faizini Ödeyen Açısından Durumu**

Örtülü sermaye faizini ödeyen açısından durum 5520 sayılı KVK'nın 11.maddesi uyarınca öz sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faiz giderlerinin kanunen kabul edilmeyen gider olarak zikredilmesi ile sonuca bağlanmıştır. Başka bir ifade ile kurumun örtülü sermaye üzerinden ödediği veya hesapladığı kur farkı ve faiz giderleri kâr payı dağıtımı gibi işlem görecektir. Ancak burada unutulmamalıdır ki örtülü sermaye üzerinden yapılan faiz vb. ödemeler tek başına vergilemeye sebep olmamaktadır. Şayet 5520 sayılı KVK ile yasaklanmış olan örtülü sermaye ile ilgili kur farkı hariç faiz vb giderlerin kurumlar vergisi matrahından indirilmesidir. Aksi halde vergi hukuku açısından bir sorun olmayacaktır.

## **3.2. ÖRTÜLÜ SERMAYENİN HESAPLANMASINA İLİŞKİN ÖRNEK**

“ABC” kurumun 2014 hesap döneminde 2012 hesap dönemi dolayısıyla bir vergi incelemesine tabi tutulduğunu ve inceleme neticesinde eleştiri gören tek konunun örtülü sermaye olduğunu varsayalım. Ayrıca bu hesap döneminde dönem başı öz sermayenin 10.000.000-TL olduğunu kabul edelim. Bunlara ek olarak kurumun 2012 hesap döneminde “ortak veya ortakla ilişkili sayılan kişi veya kurumlar” dan sağlanan borçların ve bunlara ilişkin faiz ve benzeri ödemelerin aşağıdaki gibi olduğunu kabul edelim.<sup>3</sup>

---

<sup>3</sup> Ali ÇAKMAKÇI'nın 4 Mayıs 2014 tarihli “Örtülü Sermaye Konusunda Öz Sermaye Kriterinin Yarattığı Sorunlar” başlıklı makalesinden alınmıştır.

**Tablo 3 : Örtülü Sermaye ile ilgili Örnek**

<b>Ortak veya Ortakla İlişkili Kişi Sayılan Kişi ve Kurumlar<sup>4</sup></b>	<b>Örtülü Sermaye Hesabında Dikkate Alınacak Borç Tutarı (TL)</b>	<b>Kur Farkı (TL)</b>	<b>Faiz Gideri (TL)</b>	<b>Toplam (TL)</b>
1) Tam Mükellef Gerçek Kişi	10.000.000	45.000	80.000	125.000
2) Tam Mükellef Kurum	8.000.000	30.000	50.000	80.000
3) Dar Mükellef Gerçek Kişi	10.000.000	-	80.000	80.000
4) Dar Mükellef Kurum	4.000.000	30.000	30.000	60.000
5) Ana Faaliyetine Uygun Faaliyette Bulunan Banka <sup>5</sup>	16.000.000/2	-	100.000/2	50.000
6) Gayri Nakdi Teminat Karşılığında Üçüncü Kişilerden Sağlanan Kredi <sup>6</sup>	6.000.000	5.000	60.000	65.000
<b>Genel Toplam</b>	<b>46.000.000</b>	<b>110.000</b>	<b>350.000</b>	<b>460.000</b>

**Kaynak:** Çakmakkı,A.2014, Örtülü Sermaye Konusunda Öz Sermaye Kriterinin Yarattığı Sorunlar, www.alomaliye.com.

Dolayısıyla 5520 sayılı KVK esas alınarak kurum adına örtülü sermaye hesabında dikkate alınacak borç tutarı, kurum kazancının tespitinde dikkate alınmayacak olan kur farkı ile faiz gideri ve kâr payı dağıtımına ilişkin faiz tutarı aşağıdaki gibi hesaplanacaktır:

<sup>4</sup> Borcu kullanan kurumun aynı zamanda borç kullandığı ortak veya ortakla ilişkili kişiden alacağını olması durumunda örtülü sermayenin varlığının tespitinde bu kurumdan olan alacağın bu kuruma olan borca mahsup edilmesi söz konusu olmayacaktır.

<sup>5</sup> 5520 sayılı KVK'nun 12'inci maddesinin 2 numaralı bendine göre ana faaliyetine uygun olarak faaliyette bulunan ortak veya ortakla ilişkili kişi sayılan banka ve benzeri finans kurumlarından yapılan borçlanmalar %50 oranında dikkate alındığından, ilişkili bankadan alınan borç tutarı ve buna ilişkin faiz ve kur farkı örnekte %50 olarak dikkate alınmıştır.

<sup>6</sup> 5520 sayılı KVK'nun 12'inci maddesinin 6'ncı bendinin a alt bendine göre ortak veya ortakla ilişkili kişilerden sağlanan gayri nakdi teminat karşılığında üçüncü kişilerden sağlanan kredi tutarı örtülü sermaye hesaplamasında dikkate alınmayacaktır.



Kurumun kayıtlı dönem başı öz sermaye tutarı 10.000.000-TL olduğu için, 2012 hesap döneminde örtülü sermaye kapsamında dikkate alınabilecek borç tutarı( 10.000.000 \* 3 =30.000.000) 30.000.000-TL'yi aşan kısım olacaktır. Dolayısıyla bu dönemde örtülü sermaye hesabında dikkate alınabilecek borç tutarı (40.000.000-30.000.000=10.000.000) 10.000.000-TL olacaktır.

Ortak ve ortakla ilişkili kişilerden sağlanan örtülü sermaye tutarları ise aşağıdaki gibi hesaplanacaktır:

<b>Ortak veya Ortakla İlişkili Kişi Sayılan Kişi ve Kurumlar</b>	<b>A) Borç Tutarı (TL)</b>	<b>B) Örtülü Sermayeye İlişkin Borç Tutarı (A/40.000.000*10.000.000)</b>	<b>C) Örtülü Sermaye Oranı (B/A)</b>
1) Tam Mükellef Gerçek Kişi	10.000.000	2.500.000	0,25
2) Tam Mükellef Kurum	8.000.000	2.000.000	0,25
3) Dar Mükellef Gerçek Kişi	10.000.000	2.500.000	0,25
4) Dar Mükellef Kurum	4.000.000	1.000.000	0,25
5) Ana Faaliyetine Uygun Faaliyette Bulunan Banka	8.000.000	2.000.000	0,25
<b>Genel Toplam</b>	<b>40.000.000</b>	<b>10.000.000</b>	

Bu durumda kurum kazancının tespitinde dikkate alınmayacak olan kur farkları ve faiz giderleri aşağıdaki gibi hesap edilecektir:

<b>Ortak veya Ortakla İlişkili Kişi Sayılan Kişi ve Kurumlar</b>	<b>A) Örtülü Sermaye Oranı</b>	<b>B) Örtülü Sermaye Kur Farkı (TL)</b>	<b>C) Örtülü Sermaye Faiz Gideri (TL)</b>	<b>D) Toplam (TL)</b>
1) Tam Mükellef Gerçek Kişi	0,25	11.250	20.000	31.250
2) Tam Mükellef Kurum	0,25	7.500	12.500	20.000

<b>Ortak veya Ortakla İlişkili Kişi Sayılan Kişi ve Kurumlar</b>	<b>A) Örtülü Sermaye Oranı</b>	<b>B) Örtülü Sermaye Kur Farkı (TL)</b>	<b>C) Örtülü Sermaye Faiz Gideri (TL)</b>	<b>D) Toplam (TL)</b>
3) Dar Mükellef Gerçek Kişi	0,25	0	20.000	20.000
4) Dar Mükellef Kurum	0,25	7.500	7.500	15.000
5) Ana Faaliyetine Uygun Faaliyette Bulunan Banka	0,25	0	12.500	12.500
<b>Genel Toplam</b>		<b>26.250</b>	<b>72.500</b>	<b>98.750</b>

Sonuç olarak, örtülü sermaye eleştirisi nedeniyle kurumun 2012 hesap dönemine ilişkin kurum kazancına 98.750-TL tutarın eklenmesi gerekmektedir. Kâr payı dağıtımına ilişkin olarak ise aşağıdaki şekilde işlem yapılması gerekmektedir:

**Tam Mükellef Gerçek Kişi:** Kurum tarafından ödenen veya hesaplanan 20.000-TL tutarındaki faiz gideri, hesap döneminin son günü itibariyle dağıtılmış net kâr payı sayılacak ve Gelir Vergisi Kanunu (GVK)'nun 94/b-i maddesine göre % 15 oranında tevkifata tabi tutulacaktır. Buna göre  $23.529,412\text{-TL}$  ( $20.000/0,85=23.529,412$ ) brüt kâr payı üzerinden ( $23.529,412 * \%15=$ )  $3.529,411\text{-TL}$  tutarında kâr payı stopajı hesaplanacaktır. Kur farkı içinse herhangi bir işlem yapılmayacaktır.

**Tam Mükellef Kurum ve Ana Faaliyetine Uygun Şekilde Faaliyette Bulunan Banka:** Tam mükellef kurum ile ana faaliyetine uygun olarak faaliyette bulunan bankadan sağlanan örtülü sermayeye isabet eden toplam kur farkları ve faiz giderleri için herhangi bir stopaj hesaplaması yapılmayacaktır. Dolayısıyla faiz giderleri bu kurumlar için iştirak kazancı mahiyetinde kabul edilecek ve kur farkları gelir unsuru olarak değerlendirilmeyecektir. Sonuç olarak tam mükellef kurum için  $12.500\text{-TL}$ , ana faaliyetine uygun olarak faaliyette bulunan banka için  $12.500\text{-TL}$  faiz tutarı iştirak kazancı sayılacak ve daha önce kurum kazancına dahil edilmiş ise kurum kazancından indirilebilecektir. Yine kur farkları da tam mükellef kurumlar için kurum kazancının tespitinde dikkate alınabilecek kazanç unsuru sayılmayacaktır. Buna göre ilk yapılan tarhiyatın kesinleşmesi üzerine düzeltme yapılabilecektir.

**Dar Mükellef Gerçek Kişi:** Dar mükellef gerçek kişilere kurum tarafından dağıtılan  $20.000\text{-TL}$  tutarındaki faiz gideri GVK'nun 94/b-ii maddesi uyarınca brüte ibra edilip, % 15 gelir vergisi stopajına tabi olacaktır. Buna göre ( $20.000/0,85=$ )  $23.529,411\text{-TL}$  tutarındaki brüt

tutar üzerinden ( $23.529,412 * \%15=$ ) 3.529,411-TL tutarında kâr payı stopajı hesaplanacaktır. Kur farkı içinse herhangi bir işlem yapılmayacaktır.

**Dar Mükellef Kurum:** Kurum tarafından dar mükellef kuruma dağıtılan veya dağıtılmış sayılan kâr payı tutarı 7.500- TL brüte tamamlanarak vergi kesintisi matrahı ve vergi kesintisi tutarı bulunacaktır. Söz konusu kâr payı (faiz) tutarının dar mükellef kuruma ödenmesi sırasında KVK'nun 30'uncu maddesi uyarınca vergi kesintisi yapılmış olması halinde, söz konusu vergi kesintisi tutarı mahsup edilebilecektir. Kur farkı geliri ise dar mükellef kurum için Türkiye'de vergilendirilecek bir kazanç unsuru sayılmayacaktır. Buna göre brüt 8.823,529-TL üzerinden ( $8.823,529 * \% 15 =$ ) 1323,529-TL tutarında kâr payı stopajı hesaplanacaktır. Fakat kurum tarafından daha önce yapılan ( $7.500* \%10=$ ) 750-TL tutarındaki faiz stopajı kâr payı stopajından mahsup edilecektir.

Yukarıda yer alan vergi incelemesinden sonra örneğin 2014 yılında, 2011 yılı için yapılan ikinci bir inceleme esnasında kurumun 2011 yılında kayıt dışı yoluyla ve/veya değerlendirme hataları nedeniyle dönem sonu öz sermaye tutarını 2.000.000-TL tutarında eksik hesapladığı tespit edilmiş olsun. Dolayısıyla kurumun 2012 hesap dönemi başındaki öz sermayesinin 12.000.0000-TL olarak kabulü gerekmektedir. Sonuç olarak kurum adına 2012 hesap döneminde örtülü sermaye eleştirisi yapabilmek için kurumun öz sermayesinin üç katı olan ( $12.000.000*3=36.000.000$ ) 36.000.000-TL'yi aşan düzeyde ilişkili kişilerden borçlanması gerekmektedir.

Fakat daha önceki idari işlemde örtülü sermaye sınırı 30.000.000-TL olarak hesaplamaya konu edilmişti. Bu esas dahilinde en başta ilk inceleme esnasında yapılan tüm vergileme işlemlerinin ve stopaj işlemlerinin (kurum adına yapılan tarhiyatın kesinleşmesi üzerine yapılan karşı taraf düzeltmesi şeklinde yapılan işlemler de dahil olmak üzere) hukuka uygunluğu sorunu gündeme gelecektir. Buna göre sorunun iki çözüm yolu bulunmaktadır. Bunlardan birine göre mükellefler tarafından konu yargı aşamasına taşınacak ve ilk yapılan idari işlemin Anayasa'nın 73'üncü maddesine ve 5520 sayılı KVK'na aykırılığı ileri sürecektir. Bir diğer yol ise idarenin mükelleflere düzeltme zamanaşımı süresinde iade yapması durumu olacaktır. Bu çözüm yolu kabul edildiğinde kurumun 2012 hesap döneminde kullandığı örtülü sermaye konusu borç tutarı ( $40.000.000-36.000.000=4.000.000$ ) 4.000.000-TL olarak hesap edilecek ve kurum adına tesis edilen idari işlem aşağıdaki gibi yeniden düzeltilecektir:

<b>Ortak veya Ortakla İlişkili Kişi Sayılan Kişi ve Kurumlar</b>	<b>A) Borç Tutarı (TL)</b>	<b>B) Örtülü Sermayeye İlişkin Borç Tutarı (A/40.000.000*10.000.000)</b>	<b>C) Örtülü Sermaye Oranı (B/A)</b>
1) Tam Mükellef Gerçek Kişi	10.000.000	1.000.000	0,1
2) Tam Mükellef Kurum	8.000.000	800	0,1
3) Dar Mükellef Gerçek Kişi	10.000.000	1.000.000	0,1
4) Dar Mükellef Kurum	4.000.000	400	0,1
5) Ana Faaliyetine Uygun Faaliyette Bulunan Banka	8.000.000	800	0,1
<b>Genel Toplam</b>	<b>40.000.000</b>	<b>4.000.000</b>	

<b>Ortak veya Ortakla İlişkili Kişi Sayılan Kişi ve Kurumlar</b>	<b>A) Örtülü Sermaye Oranı</b>	<b>B) Örtülü Sermaye Kur Farkı (TL)</b>	<b>C) Örtülü Sermaye Faiz Gideri (TL)</b>	<b>D) Toplam (TL)</b>
1) Tam Mükellef Gerçek Kişi	0,1	4.500	8.000	12.500
2) Tam Mükellef Kurum	0,1	3.000	5.000	8.000
3) Dar Mükellef Gerçek Kişi	0,1	0	8.000	8.000
4) Dar Mükellef Kurum	0,1	3.000	3.000	6.000
5) Ana Faaliyetine Uygun Faaliyette Bulunan Banka	0,1	0	5.000	5.000
<b>Genel Toplam</b>		<b>10.500</b>	<b>29.000</b>	<b>39.500</b>

Yukarıda da hesaplandığı üzere örtülü sermaye dolayısıyla 2012 hesap döneminde kurum kazancına ilavesi gereken kanunen kabul edilmeyen gider toplamı 39.500-TL olacaktır.

Ayrıca tam mükellef gerçek kişi, tam mükellef kurum, dar mükellef gerçek kişi, dar mükellef kurum ve ana faaliyetine uygun şekilde faaliyette bulunan banka adına daha önce yapılması gereken karşı taraf düzeltme işlemleri yukarıda yer alan kur farkları ve faiz tutarları dikkate alınmak suretiyle yeniden hesaplanacaktır.

## DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Modern vergiciliğin esası, matrahın ve ödenecek verginin yükümlü tarafından beyan edilmesine dayanmaktadır. Beyan esası, mükelleflerin vergiye tabi iktisadi faaliyetleri sonucunda elde ettikleri kazançlarını kendi iradeleriyle vergi idaresine beyan etmelerine dayanmaktadır. Türk Vergi Sistemi de bu ilkeyi benimsemiştir. Beyan sisteminin faydalarının yanı sıra vergi aşınmasına yol açması gibi istenmeyen bir yönü de bulunmaktadır. Beyan sisteminin yaratmış olduğu bu olumsuzluğu gidermek, vergi gelirlerini korumak veya arttırmak için devletler vergi güvenlik müesseseleri oluşturmak ve uygulamak zorunda kalmıştır. Türk Vergi Sisteminde yer alan vergi güvenlik müesseselerinden biri de 5520 sayılı KVK 'da ki örtülü sermayedir.

Örtülü sermaye kavramı Türk Vergi Sistemine ilk olarak 5422 sayılı KVK ile girmiştir. 5422 sayılı KVK'nın 16. maddesindeki düzenleme 30.12.1960 tarih ve 192 sayılı kanunun 3. maddesinde yapılan değişiklikle 01.01.2006 tarihine kadar uygulanmıştır. Ancak 5422 sayılı KVK yaşanan ekonomik, sosyal, ticari ve teknolojik gelişmelere karşın yenilenmediğinden yetersiz kalmıştır.

21.06.2006 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan ve 01.01.2006 tarihinden itibaren yürürlüğe giren 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 12 nci maddesinde yer alan örtülü sermaye hükümleri, genel kabul görmüş ilkeler, uluslararası gelişmeler ve objektif kriterler dikkate alınarak yeniden düzenlenmiştir. Buna göre, örtülü sermaye uygulamasında borç/öz sermaye oranı, ortakla ilişkili kişi ve öz sermaye kavramlarına açıklık getirilerek objektif kıstaslar konulmuş, örtülü sermaye kapsamına girmeyecek borçlanmalar belirtilmiş ve örtülü sermaye uygulamasında düzeltme işlemlerine ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir.

Kurumların, ortaklarından veya ortaklarla ilişkili olan kişilerden doğrudan veya dolaylı olarak temin ederek işletmede kullandıkları borçların, hesap dönemi içinde herhangi bir tarihte kurumun öz sermayesinin üç katını aşan kısmı, ilgili hesap dönemi için örtülü sermaye sayılır ve örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faiz, kur farkları ve benzeri giderler kurum kazancının tespitinde indirim konusu yapılamaz. Bu bağlamda Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 11. maddesiyle örtülü sermaye üzerinden ödenen faiz, kur farkları ve benzeri giderler kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate alınmaktadır.

Kurumun kazanç elde edebilmesi veya faaliyetlerini sürdürebilmesi için sermaye gereksiniminin tamamını öz kaynaklardan karşılama imkanı bulunmamaktadır. Kurumlar gereksinim duyduğu sermayenin tamamını öz kaynaklarından karşılama olanağı bulamadığı durumlarda ihtiyaç duydukları sermayeyi borçlanma yoluyla temin etmek durumundadırlar. Kurumlar alacakları borçları bankalar, finans kuruluşları ve diğer işletmelerden alabilecekleri

gibi, ortaklarından da temin edebilirler. Aslında ortağın yapması gereken şirkete sermaye koymaktır. Ancak ortaklar şirkete sermaye koymak yerine borç verme eğiliminde oldukları gözlemlenmektedir. Ortakların şirkete borç vermelerinin farklı sebepleri bulunmaktadır. Aslında şirkete sermaye olarak koymaları gereken fonları kredi gibi göstererek hem faiz gelirini elde etmeyi garanti ederler hem de söz konusu kredilere ilişkin finansman giderlerini Kurumlar Vergisi matrahından indirerek kurumun daha az vergi ödeme gayreti içinde olurlar.

Vergi güvenlik müessesesi olarak vergi sistemimizde yer alan örtülü sermaye uygulamasının amacı, Kurumlar Vergisi mükelleflerinin örtülü sermaye kapsamındaki borçlanmaları üzerinden ödenen veya hesaplanan faiz, kur farkları ve benzeri giderlerin kurum kazancının tespitinde gider olarak dikkate alınarak mükelleflerin, vergi matrahlarını aşındırmalarını dolayısı ile de ödemeleri gereken vergileri azaltmalarının önüne geçmektir.

İşletmede kullanılan bir borcun, borç/öz sermaye oranının tespitinde dikkate alınabilmesi için borç üzerinden gider veya maliyet hesaplanmış ve kayıtlara yansıtılmış olması gereklidir. Alınan borca ilişkin gider veya maliyet hesaplanmamış ve kayıtlara yansıtılmamış ise söz konusu borcun örtülü sermaye hesabında dikkate alınmayacağı tabiidir.

Gerek örtülü sermaye kabul edilen borçlanmalar dolayısıyla ödenen veya hesaplanan faiz ve kur farkı gibi giderlerin kazançtan indirilememesi, gerekse de kur farkı hariç faiz vb. ödemelerin kâr payı olarak kabul edilmesi dolayısıyla örtülü sermaye uygulaması, hem borç alan hem de borç veren açısından bir takım sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Bu uygulamanın kapsamı dışında kalmanın ilk yolu ortaktan borç almamak veya alınan borç tutarının öz sermayenin 3 katından daha az olmasına dikkat etmektir.

Diğer bir yöntem de örtülü sermaye uygulamasında dikkate alınan öz sermaye tutarının artırılmasıdır. Bu sayede artırılan tutarın 3 katına kadar (bankadan alınlar için 6 katı) grup şirketlerinden ek borç kullanılabilir. Ancak burada önemli bir konu da, sermaye artışının nakdi veya ayni olarak dış kaynaklardan karşılanmasıdır. İç kaynaklar olarak bilançoda yer alan kâr veya sermaye yedeklerinin sermayeye ilavesi öz kaynaklarda herhangi bir artış yaratmayacaktır.

Sonuç olarak 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nda yapılan örtülü sermayeye ilişkin yeni düzenlemeyle, kurum matrahını aşındırmasını engellemeye yönelik objektif kıstaslar getirilmiş, hem mükellefler açısından hem de vergi idaresi açısından büyük ölçüde uygulama kolaylığı sağlanarak örtülü sermaye müessesinin daha etkin olarak denetlenmesine imkân sağlanmıştır. Kanaatimizce; örtülü sermaye uygulamasında kullanılan 1/3'lük sabit oran yaklaşımı yerine oranlamada sektörel bir ayrıma gidilerek sektörün yapısına göre farklı borç/öz

sermaye oranlarının belirlenmesi, vergilendirmede adaletin sağlanması açısından daha uygun olacağı düşünülmektedir.

Öte yandan örtülü sermaye müessesinin açıklandığı 1 seri no'lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği'nin 12.1.6. bölümünde “Piyasa koşulları ve ticari teamüllere göre yapılan vadeli mal ve hizmet alımları ile ilgili olarak ortaya çıkan borçlanmalarda, vade farkı tutarları ayrıca hesaplanmış olsa da bu borç tutarları örtülü sermayenin varlığının tespitinde dikkate alınmayacağı, söz konusu süreleri aşan vadeli alımlar nedeniyle ortaya çıkan borçlar örtülü sermayenin varlığının tespitinde dikkate alınacağı söylenmiş olmak suretiyle uygulama farklılığı yaratacağı muhtemel olan düzenlemenin hem mevzuat uygulayıcıları hemde inceleme elemanları tarafından idarenin vergilendirmedeki genel tutumu göz önünde bulundurulduğunda mükellefler aleyhine olacağı açıktır. Bu nedenle idarenin genel tebliğde açıklamadığı bu duruma ilişkin olarak suistimalleri önlemek için ayrı bir tebliğ ile somut açıklamalarla uygulamaya yön vermesi daha yararlı olacağı değerlendirilmektedir.



## KAYNAKÇA

- Aksoy,Ş. (2010). **Vergi Hukuku Ve Türk Vergi Sistemi**. 6. Baskı, İstanbul.
- Aliefendioğlu, Y. (1981) Atatürk'ün Doğumunun 100. yılı Özel Sayısı "Türk Anayasası Açısından Vergilemenin Sınırları" **Danıştay Dergisi**
- Bilici, N. (2006). **Vergi Hukuku**, 12. Bası, Ankara: Seçkin Yayınları
- Çakmakcı, A. (4 Mayıs 2014), "Örtülü Sermaye Konusunda Öz Sermaye Kriterinin Yarattığı Sorunlar" **www.alomaliye.com**
- Duman,A.(2008). **5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanununda Vergi Güvenlik Müessesleri**, Ankara: TÜRMOB Yayınları-340,
- Erdem, T. (Temmuz 2007).Borç İlişkisindeki Değişikliklerin Örtülü Sermaye Uygulamasına Etkileri-I, **Vergici ve Muhasebeci ile Diyalog**, Sayı 231,
- Kızılot, Ş.(2000). **Kurumlar Vergisi Kanunu Ve Uygulaması**, Ankara: Yaklaşım Yayınları.
- Kızılot, Ş.(2002). **Türk Vergi Hukukunda Örtülü Kazanç Ve Örtülü Sermaye**, Ankara: Yaklaşım Yayınları.
- Öncel,M., Kumrul, A. ve Çağan, N.(Eylül 2002). **Vergi Hukuku**, 10. Baskı, Ankara, Turhan Kitapevi.
- Özmen,M. A. (2008). **Gelir Ve Kurumlar Vergisi Mevzuatında Vergi Güvenlik Müesseseleri**,Ankara: Yaklaşım Yayıncılık.
- Pazarçeviren Yüksel, S. ve Aygen, F., 2005, ÇUŞ'larda Transfer Fiyatlandırması Manipülasyonları ve Konunun Türkiye Açısından Değerlendirilmesi, **Mali Çözüm Dergisi, (71)**
- Savaş,H.H. (1999). Örtülü Sermayede Borçlanma, Kur Farkı, Tahvil İhracı Ve Karşılaşılan Sorunlar, **Yaklaşım, (77)**
- Sayar, N. (1975) **Kamu Maliyesi-Kamu Gider ve Gelirleri Prensipleri**, İstanbul.
- Sezgin,B.(2014). **Kurumlar Vergisi Kanunu, Yorum Ve Açıklamaları**, Ankara.
- Şentürk,M. (2014). "Örtülü Sermaye Hesaplanmasında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar" **Vergi Sorunları Dergisi** Sayı:309
- Sönmez,K. ve Üredi,Ö. "Kurumlar Vergisi Kanunu Açısından Örtülü Sermaye Uygulaması" **Vergi Raporu Dergisi**, Sayı163,Nisan 2013.
- Tecim, B.A.(2008). "**Kayıt Dışı Ekonomide Vergi ve Vergi Denetiminin Önemi**" Yüksek Lisans Tezi ,Dokuz Eylül Üniversitesi, Bursa.
- Tekin,C. Ve Kartaloğlu E. (2010) **Kurumlar Vergisi Kanunu Yorum Ve Açıklamaları**, İstanbul.

Tosuner, M. ve Arıkan, Z. (2007). **Vergi Usul Hukuku**, İzmir: İlkem Ofset.

Uyanık, N.K.(2008). **Örtülü sermaye Kontrol edilen Yabancı Kurum Kazancı Ve Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi**, Ankara: 328 –TÜRMOB Yayınları.

Vural,İ. (2009). **Yorum ve Açıklamalarla Kurumlar Vergisi Kanunu**, Gelirler Kontrolörleri Derneği Yayınları

<http://www.gib.gov.tr/index.php?id=1028>

[http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com\\_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.54ae528d0cc5f3.54538367](http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.54ae528d0cc5f3.54538367)